

33/383
Skupščina SR Slovenije
DOKUMENTACIJA

СКУПШТИНА СФРЈ
SKUPŠTINA SFRJ
СОБРАНИЕ НА СФРЈ

SKUPŠČINA SFRJ
KUVENDI I RSFJ
A JSZSZK KÉPVISELŐHÁZA
СТЕНОГРАФСКЕ
БИЉЕШКЕ

САВЕЗНО ВИЈЕЋЕ
SAVEZNO VIJEĆE
СОЈУЗЕН СОБОР
ZVEZNI ZBOR
САВЕЗНО ВЕЋЕ
DHOMA FEDERATIVE
SZÖVETSÉGI TANÁCS

STENOGRAFSKE
BILJEŠKE

8. СЈЕДНИЦА
8. SJEDNICA
8. СЕДНИЦА
8. SEJA
SEANCA E 8
8. ÜLÉS

СТЕНОГРАФСКИ
БЕЛЕШКИ

26. НОВЕМБРА 1986.
26. NOVEMBRA 1986.
26. STUDENOG 1986.
26 НОЕМВРИ 1986
26 NĚNTOR 1986
1986. NOVEMBER 26.

STENOGRAFSKI
ZAPISKI

СТЕНОГРАФСКЕ
БЕЛЕШКЕ

SHĚNIMET
STENOGRAFIKE

GYORSÍRÓI
JEGYZETEK

UREĐIVAČKI ODBOR:

Ivan Grubišić, predsednik

Slavko Bulatović, član

Didare Dukađini—Đorđević, član

Gojmir Komar, član

Andrija Peić, član

Trajče Sarafimoski, član

Ljiljana Stanišić, član

Stanimirka Videnović, član

Ranko Đukić, član

Menka Ilić, član

Branislav K. Perović, član

Mirjana Šestanović, član

Marko Bogeski, član

Izdaje: Služba za informisanje i informativno-dokumentalističke poslove Skupštine SFRJ

Glavni i odgovorni urednik Ranko Đukić, odgovorni urednik dr Branislav Ilić

Beograd, Trg Marksa i Engelsa 13 – Tel. 339-651

Štampa: TANJUG – OOUR Grafička delatnost, Beograd, Obilićev venac 2

OSMA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA SKUPŠTINE SFRJ

(održana 26. novembra 1986. godine, početak u 9 sati i 5 minuta)

PREDSEDAVALA

MILKA TAKEVA—GRIGORIJEVIĆ,

PREDSEDNICA SAVEZNOG VEĆA SKUPŠTINE SFRJ

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ /СР Македонија/:

Другарице и другови делегати, отварам 8. седницу Савезног већа Скупштине СФРЈ.

Делегати: Данијел Пучко, Радивој Тепшић, Здравко Забуковец, Љубица Микша, Иван Витежник, Мартин Молан, Јанко Пучник, Станко Церјак, Леополд Грошељ, Петер Хеџет, Јоже Маролт, Славица Марковић—Трајковић, Ратко Вукчевић, Ајсел Бариева, Богосав Ђурић, Радолуб Мишић, Богдана Глумац—Леваков, Марија Херман, Анте Крстуловић, Бранко Блажевић, Никша Луњевић, Ђанпистро Музица, Хидајета Обрвашић, Велимир Шљиванчанин, Радоња Бојовић, Чедомир Ратковић и Драги Ракчевић, обавестили су ме о разлозима због којих су спречени да присуствују данашњој седници Већа.

Констатујем да постоји кворум потребан за рад Већа.

Прелазимо на поступак утврђивања дневног реда.

Одбор за друштвено-политичке односе и Одбор за питања бораца и војних инвалида предложили су и за то у својим извештајима изнели разлоге да Веће расправу са данашње седнице о Извештају о раду на утврђивању химне Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и Предлогу за доношење закона о утврђивању химне Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, одложи за једну од наредних седница Већа.

Питам Веће, да ли прихвата овај Предлог?

/Да/

Да ли ко жели реч у вези с предлогом дневног реда? /Нико/

Констатујем да је Веће усвојило следећи дневни ред:

1. Нацрт буџета Федерације за 1987. годину;
2. Предлог за доношење закона о извршењу буџета Федерације за 1987. годину;
3. Иницијатива Скупштине СР Србије за укључивање договора у Федерацији о употреби застава народности Југославије;
4. Предлог закона о изменама и допунама Закона о правима и дужностима савезних органа у погледу средстава у друштвеној својини која они користе;
5. Предлог за доношење закона о системима веза;
6. Извештај о функционисању система робних резерви у функцији стабилности тржишта;
7. Извештај о спровођењу Резолуције Скупштине СФРЈ о политици економских односа са иностранством;
8. Нацрт оријентационог програма рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за период од 1986. до 1990. године;
9. Нацрт програма рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за 1987. годину, и

10. Нацрт програма рада Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ за 1987. годину ради давања мишљења Већу република и покрајина.

Комисија Скупштине СФРЈ за утврђивање истовестности текстова на језицима народа Југославије, обавестила ме је да је утврдила истовестност текста за све предлоге законских аката, који су на дневном реду данашње седнице.

Прелазимо на поступак постављања делегатских питања, односно тражења обавештења.

На нашој прошлој седници више делегата поставило је делегатска питања и при томе је од

Савезног извршног већа затражило одговоре у писаној форми.

С обзиром да за достављање ових одговора нису испуњени рокови предвиђени одредбом члана 351. Пословника о раду Савезног већа, обавештавам вас да ће Савезно извршно веће одговоре на ова питања припремити и доставити до наредне седнице Савезног већа.

Питам делегата Јанеза Сташека да ли жели да постави допунско питање? /Не/

Да ли ко од делегата жели да постави делегатско питање или да затражи обавештење?

Делегат Градимир Ђурић жели да постави делегатско питање.

ГРАДИМИР ЂУРИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и други делегати, Радна организација за грађевинске, занатске и декоративне радове у грађевинарству „Тапекс“ — Београд, у току 1983. године извела је преко своје радне јединице у Триполију — Либији радове у вредности од 1,431.526 УСА долара. Инвеститор за то је Министарство здравља Триполи који је радове обавио и дао налог за плаћање радова путем испоруке нафте за целокупан износ, о чему постоје и писани налози добијени од заједничког привредног представништва при Амбасади СФРЈ у Триполију.

Народна банка Југославије извршила је исплату средстава у износу од 1,172.120 УСА долара, а задржала је преостали део износа од 259.406 УСА долара. На допис Радне организације „Тапекс“ од 14. 7. 1984. године за интервенцију код исплате средстава дуга, Народна банка је одговорила својим дописом број 141/84, којим се не оспорава ово потраживање и констатује да је инвеститор исто измирио, али да, наводно, либијска страна није послала нафту.

Такође нас обавештава да ће питање овог потраживања бити предмет преговора међудржавних финансијско-банкарских делегација, односно да ће се формирати посебно мешовита комисија са задатком да разреши сва спорна потраживања.

Након добијеног дописа Народне банке, почиње наша мукотрпна преписка са свим институцијама за које смо мислили да ово питање мо-

гу разрешити. Обраћали смо се Савезном секретаријату за финансије, Удружењу грађевинара ИГМ Југославије, Народној банци Југославије, вицегувернеру Николи Маркићу, гувернеру Народне банке Југославије, савезном секретару за финансије другу Рикановићу и Савезном извршном већу два пута, лично. На жалост, ни од једне од наведених институција нисмо добили одговор када ће ово потраживање коначно бити ликвидирано. На безброј телефонских контаката са референтима Народне банке, добијали смо исти одговор да се спрема делегација на савезном нивоу /која само што није отпутовала/ да разреши овај проблем.

За Радну организацију с 300 запослених, изlišно је истицати шта ова средства представљају, поготово кад се зна да се она очекују већ три године /односно доспелост ових потраживања/.

За читав овај период, Радна организација је користила краткорочне кредите с високом каматном стопом, да би одржавала своју ликвидност и исплаћивала личне дохотке запослених у земљи и у иностранству. Овим проблемом је Радна организација доведена у врло тешку ситуацију, како по питању ликвидности, тако и по питању резултата пословања. Овакво понашање проузроковало је тешке последице за раднике дотичне организације удруженог рада, као и за њене кооперанте, на исплаћивање личних доходака и друго.

Постављам делегатско питање:

Зашто се успоставља овакав некоректан однос у пословању између Народне банке Југославије и организација удруженог рада које изводе радове у иностранству? Које организације да се обрате када настану овакви проблеми, а из дописа се види коме су се све обраћале и када ће потраживања да буду измирена?

Питање постављам Савезном секретаријату за финансије и Народној банци Југославије. Молим да ми се одговор у писаној форми достави на наредној седници Већа.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Делегат Мујо Хошо, жели да постави допунско питање.

МУЈО ХОШО /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, на сједници Савезног вијећа од 29. октобра 1986. године, поставио сам делегатско питање и затражио одговор надлежних органа — шта је учињено на рационализацији и смањењу броја привредних и других представништава у иностранству по доношењу Дугорочног програма економске стабилизације, на овамо, што значи за период од јула 1983. до септембра 1986. године.

На овај дио питања, одговором који сам добио, морам казати, нисам задовољан, а тај одговор на претходној сједници добили су и сви другови делегати Савезног вијећа.

Разлози за то су:

Прво, што не могу прихватити да у нас нема евиденције, односно да се не води евиденција на једном мјесту о свим нашим представништвима, без обзира на то да ли су основана од страна организација удруженог рада, банака и других финансијских организација, или Туристичког савеза Југославије.

Друго, не могу да објасним себи да је у овом протеклом периоду Привредна комора Југославије посредовала на отварању 57 нових представништава, гдје се наводе разлози за потребе тржишта, а нигде се не наводи да је Привредна комора Југославије у протеклом периоду утицала на основне организације, односно осниваче привредних представништава у иностранству, у складу с новим Законом који је донешен, на пререгистрацију, односно смањење броја ових представништава у иностранству.

Зато, у вези с поменутим питањем, постављам допунска питања, и то:

а/ Колики је број југословенских привредних и других представништава /мислим на Туристички савез Југославије/ био у јулу 1983. године, а колики је то број закључно са септембром 1986. године, и

б/ Колико је субјеката извршило своју законску обавезу прије регистрације својих привредних представништава са законским роком до 31.12.1986. године, а колико је остало у оквиру законске могућности до јуна, 1987. године.

Други дио мога питања односио се на број привредних представника и других представника привреде који су за девет мјесеци 1986. године службено путовали у иностранство.

Добијеним одговором такође нисам задовољан, јер нисам добио који је то број, представника, односно колико их је путовало у иностранство?

Зато, у овом дијелу, немам допунско питање, већ само инсистирам на томе да се на постављено питање да потпуни одговор онако како сам у питању формулисао.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље од делегата жели да постави делегатско питање или да затражи обавештење?

Има реч делегат Владимир Саздов.

ВЛАДИМИР САЗДОВ /СР Македонија/:

Другарице и другови, другарице председнице, поставио сам питање 1. и 2. октобра и на наредној седници дао сам мишљење о том питању и тражио допунски одговор. Договорили смо се да на прошлој седници Већа добијем одговор, а нисам, те сматрам да сам данас морао да добијем тај одговор у писаној форми. Али, нема га, па не знам шта је с тим. Молио бих да ми се одговор што хитније пошаље.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Пошто је питање било упућено Комитету за саобраћај и везе, да ли представник Комитета жели нешто да каже о томе? То питање није постављено на прошлој седници, него на претпрошлој седници, а друг Пљакић је рекао да ће се до ове седнице одговорити у писаној форми.

Молим вас, изволите рећи шта је с тим, о чему је реч?

Има реч другарица Невенка Нералић—Милivoјевић, члан Савезног извршног већа.

NEVENKA NERALIĆ—MILIVOJEVIĆ, *član SIV-a*:

Točno je da je delegat postavio na prethodnoj sjednici pitanje i da je za prošlu sjednicu bilo neophodno dati odgovor usmeno. Međutim, nismo bili u stanju da damo konkretan, potpun odgovor. Dogovoreno je da se taj odgovor da usmeno na narednoj sjednici Saveznog vijeća, koja bi trebala da bude početkom decembra.

Molimo delegata, radi cjelovitosti odgovora i svih korektnosti podataka u odgovoru, da sačeka da se odgovor usmeno da na sljedećoj sjednici, 10. decembra. Znači, radi cjelovitosti sadržaja u odgovoru, kako bi delegat bio zadovoljan.

Možemo dati i odgovor u pisanoj formi.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Молим да му се на наредној седници да одговор у писаној форми.

NEVENKA NERALIĆ—MILIVOJEVIĆ, *član SIV-a*:

У реду, можемо то прихватити, с обзиром да делегат инсистира да добије одговор у писаној форми до слjedeће седнице Вјећа.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко од делегата жели да постави делегатско питање, или да затражи обавештење?
/Нико/

Молим представника Савезног извршног већа да одговоре на допунска питања делегата Мује Хоша, да припреме до краја седнице Већа, а да остале одговоре припреме за наредну седницу Већа, пошто је делегат тражио одговор у писаној форми.

Прелазимо на рад по тачкама дневног реда.

Прва тачка дневног реда гласи:

Нацрт буџета Федерације за 1987. годину

Делегатима су достављени: Нацрт буџета Федерације и извештаји Одбора за буџет Федерације, Одбора за народну одбрану, Одбора за спољну политику, Одбора за унутрашњу политику, Одбора за рад, здравље и социјалну политику, Одбора за питања бораца и војних инвалида и Законодавно-правне комисије.

Достављен вам је и извештај Комисије Скупштине СФРЈ за информисање.

Представници Савезног извршног већа су: Светозар Рикановић, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за финансије и Вук Опљановић, заменик савезног секретара за финансије.

Известиоци радних тела су: Одбора за буџет Федерације делегат Велимир Шљиванчанин; Одбора за народну одбрану делегат Добрашин Прашчевић; Одбора за спољну политику делегат Јусуф Кељменди; Одбора за унутрашњу политику делегат Мојсе Костић; Одбора за рад, здравље и социјалну политику делегат др Јовица Јовановски; Одбора за питања бораца и војних инвалида делегат Мирка Треневска; Законодавно-правне комисије делегат Јанез Лукач, а Комисије Скупштине СФРЈ за информисање делегат Јован Кандић.

Уводна излагања поводом ове тачке дневног реда даће: Радован Макић, члан Савезног извршног већа и адмирал флоте Бранко Мамула, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за народну одбрану.

Молим друга Радована Макића да узме реч.

РАДОВАН МАКИЋ, *члан СИБ-а*:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, Нацрт буџета Федерације за 1987. годину, који је пред вама, припреман је и сачињен у познатим условима дубоких поремећаја у укупној економској сфери земље, а посебно финансијској. За ову последњу може се рећи да, заједно са инфлацијом даје снажан печат цјелини кризних токова у привреди. Нацрт Буџета израђен је у условима многих економских, финансијских и социјалних лимита, не само унутрашњих него и спољних. Поред осталог, њих карактерише стагнација и нестабилност, висок инострани дуг и хроничне платнобилансне тешкоће, енормно ви-

соки унутрашњи дугови, дебаланси и неравнотеже, неликвидност и високи губици великог дијела привредних субјеката па и цјелих региона, веома висока дугогодишња инфлација, успорени токови новца и кредита и ослабљена акумулативна и репродуктивна способност привреде. Стање би, сигурно, данас било много теже да није посљедњих мјесеци дошло до значајног заустављања негативних трендова на многим секторима привреде мјерама економске политике које су предузимане.

Већ дужи временски период не владамо успјешно цјелином потрошње. Домаћа финална потрошња у протеклих неколико година није била праћена структурним промјенама унутар појединих њених видова. Истовремено је јачала потрошња, нарочито у непроизводном дијелу привреде и у непривреди у цјелини, па је изгубила органску везу с реалним могућностима привреде и друштва. Неефикасност и нерационалност не само у привреди него и у друштву у цјелини /на свим нивоима од основне ћелије до Федерације/, чија је основна карактеристика ниска продуктивност, рентабилност и високи трошкови, неодговарајућа пословност, сложеност и спорост у доношењу и спровођењу пословних одлука, постаје све више ограничавајући фактор развоја. То истовремено намеће историјску потребу крупних системских промјена и заокрета у овим и другим областима у вођењу не само развојне, него и текуће економске политике утврђене у Дугорочном програму економске стабилизације. Посебно мислим на већ предложене промјене које би зауставиле осиромашење привреде и ерозију њене позиције у расподјели дохотка и заустављању садашњих размјера формирања и расподјеле опште и заједничке, а, у том оквиру, посебно буџетске потрошње.

При оцјени начина планирања буџетске потрошње, њене висине, извора и начина употребе, имали смо на уму укупан економско-друштвени миље који ће бити формиран промјенама у условима привређивања у идућој години и дугорочије. Тим промјенама, уводе се у систем привређивања реални економски фактори и величине и шири се простор за дјеловање економске принуде и тржишних критеријума привређи-

вања у нашем социјалистичком самоуправном друштву.

Укупна општа и заједничка потрошња, укључујући и буџет Федерације третира се као дио цјелине предложене развојне политике за 1987. годину и основних циљева и задатака, механизма и инструмената текуће економске политике. Они су изражени у динамичности свих коњунктурних трендова, посебно убрзања раста производње и извоза, повећања продуктивности и других квалитативних фактора привређивања, обарања инфлације, јачања репродуктивне способности и финансијске стабилизације и консолидације субјеката привређивања.

Полазећи од чињенице да је укупна потрошња, посебно буџетска, у уској корелацији са спољним рачуном, нужност остваривања суфицита у текућем платном билансу намеће рестриктиван прилаз укупној, а посебно буџетској потрошњи. Према томе, буџети свих друштвено-политичких заједница морају бити подређени тим, основним стабилизационим критеријумима и токовима.

Савезно извршно вијеће је заузело став да, ако не заштитимо реалну вриједност имовине, ако не заштитимо акумулацију привреде и ако цјелину потрошње не ускладимо с реалним токовима и могућностима наше привреде на начин да она у 1987. години расте спорије од раста дохотка, ако се, буквално речено, не ликвидира антиципативна непокривена потрошња, непокривена финална потражња и инфлаторно привређивање и ако овим критеријумима прилагођена монетарна и емисиона политика не обезбиједи затварање свих нерегуларних токова новца, могла би се довести у питање цјелина пројектованих циљева економске и развојне а прије свега антиинфлационе политике. Није непознато да је један од основних генератора југословенске економске кризе била и остала форсирана нерационална потрошња изван реалних оквира. И много јаче економије би тешко издржале удар неопходног увођења у систем привређивања реалних фактора при оваквој расподјели дохотка и при овој потрошњи. Отуда нема алтернативе оријентацији на смањење захватања из привреде и пресијецања трендова њеног осиромашења.

Циљ нећемо постићи ако се оријентишемо само на захтев за смањење захватања ванпривредних фактора, него то мора бити и политика напуштања досадашње праксе у нерационалној потрошњи и високим трошковима и режијама у удруженом раду, које подстичу пораст цијена и инфлације. На значају добија оријентација да се терет издатака за опште и заједничке потребе у знатној мјери помјера с привреде на остале секторе, на оне дијелове друштва који су способнији за подношење терета друштвене режије, што произилази из Дугорочног програма економске стабилизације.

Ето, зато, функција и саставни дио утврђене офанзивне, али стабилизационе стратегије развоја коју предлагемо Резолуцијом и системским промјенама, мора бити и укупна потрошња у земљи, укључујући, прије свега, буџетску потрошњу од општине, преко покрајина, република, до Федерације.

Како је познато, Савезно извршно вијеће предлаже буџет Федерације паралелно с Резолуцијом и више законских и подзаконских пројеката текуће економске политике и 12 закона, одлука и договора у области привредно-системских промјена. У експозицима другова потпредједника СИБ-а, дата су детаљна образложења ових промјена.

Нацрт буџета Федерације који је пред вама другарице и другови делегати, поред осталих, садржи и двије значајне промјене у односу на буџете посљедњих година.

Прво, полазећи од одређивања из Резолуције, напушта се дефлатор као основа и инструмент планирања раста цијена и антиципативног дохотка и буџетске потрошње, као и, наравно, буџета Федерације. Поред изостајања пројекције раста цијена као основе планирања раста Буџета, флексибилније се уграђује механизам на принципу елиминације антиципативне потрошње уопште. У складу с тим, оцјењена је висина друштвеног производа и националног дохотка у 1987. години, тако да годишња пројекција средстава за финансирање општих, друштвених и заједничких потреба треба да буде на нивоу права четвртог тромјесечја које се преноси у прво тромјесечје. За друго и наредна тромјесечја

1987. године, расходи буџета Федерације усклађивали би се с растом номиналног дохотка друштвене привреде из претходног периода, умањеним за 10% од раста тог дохотка, осим средстава ЈНА, допунских средстава недовољно развијених република и покрајине Косово, инвалидске и борачке заштите и војних пензија, како је и регулисано посебним законима. Модел, значи, полази од распоређивања реално оствареног дохотка.

Друга промјена изражена је у одређивању да се функције Федерације у сљедећој години што је могуће више финансирају из изворних прихода и то прије свега из основног пореза на промјет и царина. Осим тога, у Буџет су планирани и приходи органа, таксе и остали приходи. Полазећи од тог одређивања, предлаже се да цијели приход од пореза на промјет припадне буџету Федерације. Наиме, концепција финансирања буџета Федерације коју предлаже СИБ, ослањала би се и даље на изворне приходе и доприносе република и покрајина. При томе, доприноси би се, прије свега, усмјеравали на интервенције у привреди за финансирање заједничких програма /извоз, аграр, технолошки развој, курсне разлике итд./ и уводили би се ако приходи од царина и пореза на промјет не би могли покривати планиране расходе. На овакво одређивање утијецала је и пракса да Федерација веома често не може да финансира виталне потребе земље услед нередовног притјецања прихода савезног буџета из доприноса република и покрајина. Пошто се нађе у таквој позицији, СИБ је узимао позајмице од Народне банке Југославије и често их продужавао, што није могло остати без посљедица на пораст инфлације и стварање неравнотежа. Формирање буџета Федерације јесте правно и политичко питање, али и економско. Порези и доприноси из којих се већим дијелом алиментирају буџети па и буџет Федерације не могу имати само третман фиска, него су незаобилазно и макроекономски инструменти економске политике. Зато не видимо разлог за тврдњу да се ограничавањем само на неке изворе финансирања Федерације, мењају односи у Федерацији и смањују права и одговорности република и покрајина за ефикасно обављање њених функција.

На основу изложеног, може се закључити да се буџет Федерације не може посматрати као класичан буџет, нити се може једноставно упо-ређивати с буџетом других друштвено-политичких заједница јер се њиме малим дијелом, подмирују класичне, опште и друштвене потребе.

Као што знате, Друштвеним планом развоја од 1986. до 1990. и бројним законима, утврђени су критерији за формирање највећег дијела потрошње и легитимна права посебних корисника која се подмирују савезним буџетом, па би одступање од тога значило промјене Друштвеног плана, бројних закона и других прописа.

Друштвеним планом Југославије за период од 1986. до 1990. године, предвиђено је да учешће буџета Федерације у друштвеном производу износи око 7,5%. На основу рачуна који смо извели, Савезно извршно вијеће предлаже Скупштини да то учешће не буде веће од процијењеног учешћа за 1986. годину и да износи око 6,9%.

Исто тако, Друштвеним планом Југославије за период од 1986. до 1990. године, предвиђено је да се средства за финансирање функција Федерације утврђују на сљедећи начин:

1. За финансирање ЈНА за сваку годину у висини од 5,2% од процијењеног националног дохотка Југославије.

2. Да се допунска средства привредно недовољно развијеним социјалистичким републикама и САП Косову утврђују у годишњем износу од 0,53% од процијењеног друштвеног производа укупне привреде Југославије.

3. Да средства за финансирање права из области борачко-инвалидске заштите и за допунско финансирање пензијско-инвалидског осигурања корисника и њихових породица, буду у складу с прописима којима су та права регулисана.

4. Да средства за остале кориснике буџета Федерације буду у складу с растом номиналног дохотка друштвене привреде.

На основу наведеног, може се закључити да се средства за финансирање функција и задатака Федерације утврђују највећим дијелом /89,3%/ буџетом Федерације, примјеном унапријед прописаног процента на друштвени производ укупне привреде /односно национални доходак/, док се дио /10,7%/ средстава за остале намјене обезбје-

ђује у буџету Федерације, у складу с растом средстава за опште, друштвене и заједничке потребе које се утврде Резолуцијом за текућу годину. То истовремено указује и на сложеност буџета Федерације у односу на буџете других друштвено-политичких заједница.

У оквиру јединственог биланса прихода и расхода буџета Федерације за 1987. годину, исказују се два подбиланса, и то:

- подбиланс средстава за финансирање ЈНА и

- подбиланс средстава за финансирање других функција и обавеза Федерације.

Приходи који се остваре у буџету Федерације за 1987. годину, распоређиваће се сразмјерно учешћу сваког подбиланса у укупном обиму расхода буџета Федерације за 1987. годину.

Савезно извршно вијеће предлаже да укупан обим расхода буџета Федерације за 1987. годину износи 1971,6 милијарди динара или, за 37,3% више од оног утврђеног у буџету Федерације за 1986. годину, што је спорији раст од раста буџета у 1986. години, у односу на 1985. годину.

Такође се предлаже да се из прихода од царина и увозних дажбина издвоје средства за потребе привреде у 1987. години, у износу од 392,3 милијарде динара, чиме ће се извршити усмјеравање значајних средстава за подстицај развоја привреде и то највећим дијелом секторима који су од виталног значаја за платни биланс земље.

При утврђивању расхода буџета Федерације за 1987. годину, пошло се од нивоа права које се преносе из четвртог тромјесечја 1986. године. Тако утврђен износ, увећан је за износ обавеза које Федерација треба да обезбједи у 1987. години, а које нису постојале у 1986. години, или су биле одгађане у ранијим годинама.

Дозволите да се осврнем на поједине кориснике буџета Федерације дате у Нацрту буџета Федерације за 1987. годину.

- За текуће финансирање ЈНА у 1987. години, предвиђена су средства у износу од 1323,7 милијарди динара или 5,2% од процијењеног националног дохотка укупне привреде Југославије. Учешће ових средстава у националном до-

котку у ранијим годинама износило је: у 1983. години 4,24%; у 1984. години, 4,33%; у 1985. години 4,50%, и у 1986. години 5,04%.

Овако предвиђена средства, већа су за 36,6% од обезбјеђених средстава за 1986. годину и чине 67,1% од укупних средстава буџета Федерације за 1987. годину. Законом о финансирању Федерације предвиђено је усклађивање висине ових средстава с промјенама у процјени националног дохотка у току године. Планираним нивоом средстава за ове намјене, обезбјеђују се најнеопходније потребе за одржавање и јачање борбене готовости оружаних снага и одбрамбене моћи земље.

— Допунска средства привредно недовољно развијеним социјалистичким републикама и САП Косову предвиђена су у износу од 149,7 милијарди динара или 36,2% више од обезбјеђених у 1986. години. Утврђени износ средстава представља 0,53% од оцијењеног друштвеног производа укупне привреде Југославије у 1987. години, што је у складу с опредјељењима из Друштвеног плана Југославије за период од 1986. до 1990. године.

САП Косову се у Нацрту буџета Федерације за 1987. годину, с обзиром на то да се не предлажу доприноси социјалистичким републикама и социјалистичким аутономним покрајинама, обезбјеђују и средства у износу од 15,8 милијарди динара. Та средства у висини од 80% укупне обавезе САП Косова по основу доприноса буџету Федерације преузимале су у ранијим годинама социјалистичке републике и САП Војводина као своју обавезу.

Законом о финансирању Федерације, предвиђено је и усклађивање висине ових средстава с промјенама у процјени друштвеног производа у току године.

— Средства за инвалидско-борачку заштиту и пензије војних осигураника, предвиђена су у износу од 273,4 милијарде динара, или за 26,4% више од средстава обезбјеђених у 1986. години. Висина погребних средстава за ове намјене зависи од броја корисника ових права, као и од утврђених права према прописима којима се регулише ова област.

— За рад савезних органа и организација предлажу се средства у износу од 125,1 милијарде динара или за 28,9% више од обезбјеђених средстава у 1986. години и најспорије расту. Средства за материјалне расходе, опште друштвене потребе и посебне намјене, планирана су на нивоу потрошње у посљедњем тромјесечју 1986. године, а лични доходи радника и функционера на нивоу затечених права крајем 1986. године. Ова средства учествују у укупним расходима буџета Федерације са 6,3%.

— Средства за измирење обавеза из ранијих година предвиђена су у износу од 52,6 милијарди динара, и то за отплату иностраних дугова, кредита узетих од Народне банке Југославије, као и обавеза које су одгађане у ранијим годинама и које доспевају за наплату у 1987. години.

— За финансирање материјалних резерви, планирана су средства од 15,7 милијарди динара или за 4,5% више од средстава обезбјеђених у 1986. години.

— За финансирање осталих потреба /непривредне инвестиције, дјелатност друштвено-политичких организација, накнада Служби друштвеног књиговодства Југославије, такућа и стална буџетска резерва и друго/ предвиђена су средства у износу од 15,5 милијарди динара.

Из наведених података, може се закључити да у укупном обиму расхода буџета Федерације који се обезбјеђује за 1987. годину, средства за ЈНА учествују са 67,1%, за недовољно развијене социјалистичке републике и САП Косово издваја се 8,4%, инвалидско-борачку заштиту и војне пензије 13,8% и средства за остале намјене 10,7%.

У Нацрту буџета Федерације за 1987. годину, предлаже се да се укупан обим расхода покрива у цјелости из изворних прихода Федерације, и то:

— приходи од основног пореза на промет би у цјелини припадали Федерацији. За 1987. годину планирају се приходи у износу од 1584,4 милијарде динара,

— процјењује се да ће се у 1987. години остварити приход од царина и других увозних дажбина, уколико ниво царинске и ванцаринске заштите остане непромијењен, у износу од 742,5

милијарди динара или за буџет Федерације 350,2 милијарде динара,

— оцијењено је да ће се у 1987. години остварити приходи од савезне таксе у износу од седам милијарди динара и приходи органа и организација, у износу од 30 милијарди динара.

Планирање буџета Федерације у условима које сам образложио, сложен је и тежак посао. Ми рачунамо, као предлагачи, да ће доћи и до ребаланса и до валоризације Буџета у току године, али увијек испод раста дохотка осим, наравно, у дјелатностима гдје је савезним законима утврђен обим потрошње у односу према друштвеном производу и националном дохотку. Свјесни смо и деликатности и тешкоћа с којима ћемо се суочавати.

Сматрамо да се овако направљеним Буџетом више држи под контролом потрошња. Резолуцијом и другим актима утврдили смо принципе за то да целокупна потрошња мора бити нижа од дохотка и да то не може и не смије бити позив за дизање цијена и покретања инфлационе спирале.

Савезно извршно вијеће предлаже да Савезно вијеће усвоји Нацрт буџета Федерације, како би се на основу изнесених приједлога и приједби, као и расправе у Вијећу република и покрајина, могао припремити Приједлог Буџета за 1987. годину. Увјерен сам да ћемо заједничким напорима утврдити буџет Федерације који ће бити у функцији стабилизације и основних циљева који произлазе из Резолуције за 1987. годину, а прије свега, антиинфлационе политике. Његово остварење зависиће управо од постизања тих циљева и задатака.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Има реч друг Бранко Мамула, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за народну одбрану.

BRANKO MAMULA, члан SIV-a i savezni sekretar za narodnu odbranu:

Другарце предсједнице, другарце и другови делегати, при утврђивању задатака и обима средстава

финансирања Југославенске народне армије из буџета Федерације у 1987. години, поšli смо од циљева и задатака утврђених петогодишњим планом развоја Југославенске народне армије за период 1986—1990. године, који је разматран и усвојен у свим надлежним тијелима и прихваћен у Скупштини СФРЈ. То је, као што знате, саставни дио Друштвеног плана развоја Југославије за поменути период.

Осим тога, узети су у обзир одређени конкретни параметри реалних и потенцијалних претњи интегралној безбједности СФРЈ, које смо идентифицирали на основу анализа и стручних процјена војно-политичке ситуације у ширем и непосредном окружењу. Те процјене само потврђују исправност наших генералних одређелjenja у даљњој изградњи система опћенародне одбране и оружане снаге.

Рећи ћу нешто о неким елементима међународне посебно војно-политичке ситуације и њиховом утјецaju на безбједност наше земље.

Цјеловита процјена и оцена стања односа у међународној заједници, у региону којем припадамо као и у онима са којих се те напетости и кризе могу преносити на наш простор, дата је на XIII конгресу Савеза комуниста Југославије и у поводу припрема и одржавања Осмог самита неврстаних земаља. Отуда нема потребе да се и у овој прилици дуљје задржавамо на тој problematici.

Има, међутим, потребе да се подсетимо на неке константе те ситуације, али и на неке нове моменте који су од посебног значаја за нашу безбједност.

Када је ријеч о међународним односима у cjелини, посебно о војно-политичкој ситуацији, све познате негативне тенденције се и даље настављају. Трка у наоружавању неизбјежно се шири на космос, с примјетним тежњама да се остваре технолошки продори који би омогућили једнострану предност, а тиме и промјенили постојећи глобални однос снага. Тежиште конфронтације дефинитивно се преноси на подручја трећег свијета, тј. неврстане и земље у развоју. Читав свјетско-политички процес прожет је истовременом борбом за мир и интензивним припремама за рат, или отворене ратне sukobe. Све то већ годинама даје карактеристике стања у међународној заједници.

Према томе, не треба ускоро очекивати битније промјене, без обзира на напоре које чине невр-

stane zemlje i sve druge demokratske i progresivne snage u svijetu. Ovim ne želim reći da pozitivnih pomaka nema. Njih ima i oni će se, najvjerojatnije, nastaviti. Susreti predsjednika Regana i generalnog sekretara Gorbačova u Ženevi i Rejkjaviku, nesumnjivi su korak u tom pravcu, ali i dokaz za to koliko je breme opterećenja u međunarodnoj zajednici, posebno u odnosima velikih sila i blokova koji se ne mogu u kratkom vremenskom periodu prevazići.

Ohrabrujući su zaključci s konferencije u Štokholmu o ograničavanju i kontroli vježbovničkih aktivnosti oružanih snaga u Evropi. To je možda i najjezaktniji dokaz da se ipak ti odnosi kreću u pozitivnom pravcu, ali da je dug put uklanjanja opasnosti rata, posebno ograničenih i lokalnih ratova.

Sa stepenom razvoja nauke, tehnike i tehnologije, velike sile dalje usavršavaju svoje strategije i prilagođavaju ratnu tehniku i organizaciju oružanih snaga suvremenim uvjetima. To prisiljava cijeli svijet, a ne samo velike sile i blokove, da izdvajaju sve veći dio svog nacionalnog dohotka za vojne potrebe.

Uporedo s usavršavanjem postojećih konvencionalnih oružja i proizvodnje novih, na bazi viših tehnologija, kojima se moć konvencionalnog oružja izjednačava s efektima nekih vrsta nuklearnih oružja, koncipiraju se i nove doktrine. Prema nekim od tih doktrina, ne može se više povlačiti jasna granica između rata i mira. Mogućnost iznenaadne agresije, posebno na male i nerazvijene zemlje, postala je stalna opasnost. Suvremena ratna tehnika omogućava izvođenje agresije u svako vrijeme i na svakom mjestu, a povodi za agresiju mogu biti raznovrsni.

Danas je, na primjer, dovoljan povod agresije na neku zemlju, optužba da ona vrši ili podržava terorističke akte, pri čemu pravo definiranja terorizma zadržava onaj tko sprema kažnjavanje. Stoga, moramo biti spremni na sve moguće vrste izazova i sposobni da im se suprotstavljamo, uključujući i adekvatne odgovore na napadna dejstva s distance. To podrazumijeva ulaganja u ubrzani razvoj i nabavke sredstava neophodnih za uspješno izvršenje i takovih zadataka.

Kao što je poznato, Evropa s Mediteranom, Bliskim i Srednjim istokom predstavlja područje

na kojem konfrontacija već odavno traje. Mi dijelimo sudbinu tog regiona i, s obzirom na značaj te teritorije, teško je da ćemo biti ostavljeni po strani u svakoj eventualnoj daljoj eskalaciji konfrontacije.

Danas mnoge zemlje, a među njima i veći broj zemalja iz našeg bližeg okruženja, izdvajaju za potrebe oružanih snaga sve veća sredstva. Stopa realnog rasta tih sredstava iznosi u ovoj godini oko 7%. Tehnološki razvoj koji se stalno ubrzava, tražiće sve više ulaganja u održavanje suvremenog nivoa oružanih snaga. Oružje i oprema ciklički sve brže zastarjeva. Iako se u ukupnoj masi smanjuje, oružje i suvremeni borbeni sistemi postaju pojedinačno enormno skuplji. Od jedne do druge nove tehnološke generacije rast cijena dostiže raspon od 1:3 do 1:5 ili do 1:7. Ogroman teret novih tehnologija neće moći podnositi mnoge male i srednje zemlje, što će ih dovoditi u sve veću zavisnost od razvijenih zemalja i uspostavljaće se tehnološki monopol nad njima.

I u pogledu vježbovničkih aktivnosti, u prošloj godini je najaktivnije bilo južnoevropsko bojište gdje je izvedeno 95 velikih vježbi i manevra, uz učešće od oko milion ljudi. Od tog broja, na teritorijama susjednih zemalja izvedeno je 87% vježbi, a učestvovalo je oko 850.000 ljudi. Taj proces se nastavlja i ove godine. Posebno je karakteristično da raste intenzitet vježbi u blizini naših granica i da u okviru toga flotni sastavi NATO-a sve češće uplovljavaju u Jadransko more. Dio vježbi se izvodi pod pretpostavkom unutrašnjih nemira u nekim zemljama i sukoba susjednih zemalja, pa se to uzima kao povod za uplitanje blokovskih snaga, a obostrana dejstva se, sve češće, planiraju i preko naše teritorije. Ovo napominjem zato što nije više nikakova tajna da se mnoge vježbe u miru planiraju i izvode prema stvarnim zamislima eventualnih budućih ratnih dejstava. Znatno rastu i borbene mogućnosti i osjetno se skraćuje vrijeme priprema gotovih i narastanje ostalih snaga kod naših susjeda. Isto tako, na teritorijama susjednih zemalja nastavlja se uskladištavanje ratne tehnike i izgradnja infrastrukture, što omogućava brže dovođenje i stavljanje u pripravnost koalicionih snaga.

Kada je riječ o moderniziranju doktrina, treba imati u vidu gledanja pojedinih zemalja na

fenomen terorizma. Terorizam, kao pojavu, možda još nijesmo dovoljno shvatili i nismo procijenili njegove moguće posljedice, posebno u upotrebi vojne sile u regionalnim odnosima, iako nam se ona demonstrira zadnjih godina, upravo u našem širem regionu Sredozemlja — Sjeverne Afrike i Bliskog istoka.

Vojno-politički i geostrategijski položaj Jugoslavije u Evropi, Sredozemlju i na Balkanu, u svakoj novoj doktrini bi trebalo iznova procjenjivati. Bilo je to u slučaju doktrine nuklearne odmazde, s obzirom na to da smo se nalazili između razvijenih snaga jednog i drugog vojno-političkog bloka, u slučaju doktrina isturene odbrane iz istih osnovnih razloga, u doktrini posrednog nastupanja, obzirom na to da smo vanblokovska zemlja i da smo na južnom krilu Evrope. U doktrinama borbe protiv terorizma, neophodno je imati u vidu da SFRJ leži na centralnom dijelu Balkana i na pravcima koji iz Evrope vode na Bliski i Srednji istok, da smo zemlja koja je jadranskim prostorom neposredno vezana za Sredozemlje. Upravo na tim prostorima se realiziraju te nove doktrine državnog terorizma. Kao nesvrstana zemlja, održavamo prijateljske odnose sa zemljama i oslobodilačkim pokretima koji su osumnjičeni, a neki već i napadnuti.

U našoj zemlji se obrazuju vojni kadrovi tih zemalja i pokreta, a djelom se nabavlja oružje i oprema za njihove oružane snage. To smo smatrali i dalje ćemo smatrati našom obavezom prema tim nesvrstanim i prijateljskim zemljama. Sve se to stavlja pod sumnju i sve češće se naša zemlja proziva da je nekakova baza i utočište terorizma. Nema potrebe da obrazlažem naš stav i odnos prema terorizmu, on je poznat, kao što je poznata i činjenica da smo jedna od zemalja u Evropi, koja se sve vreme, od završetka drugog svjetskog rata, javlja kao žrtva terorističkih napada na naše građane i institucije.

S dosta sigurnosti se može tvrditi da će terorizam kod postojećeg stanja ukupnih međunarodnih odnosa, ostati još dugo vremena ozbiljna opasnost miru i bezbjednosti ljudi, zemalja i čitavih regiona, a našeg regiona posebno. Jednako se može tvrditi da doktrine ispoljavanja sile, pogotovo vojne sile, u zaustavljanju i iskorenjivanju

terorizma, neće dati rezultate. Ali, sa njima se ne misli ni stati i to se, takođe, mora imati u vidu.

Što se tiče nekih unutarnjih društvenih kretanja i njihovog utjecaja na odbrambenu moć i bezbjednost zemlje, rekao bih da koncepcija i sistem ONO i DSZ više su nego drugi odbrambeni sistemi podložni utjecaju pozitivnih i negativnih kretanja u društvu. Primarne izvore naše bezbjednosti i odbrambene moći, razumije se i njihovog ugrožavanja, moramo prije svega tražiti unutar nas samih. Bržim rješavanjem nagomilanih protivurječnosti u društvu, najneposrednije ćemo jačati naš odbrambeno-samozaštitni sistem, posebno njegovu funkciju odvratanja od agresije.

Vama je poznata naša unutarnja situacija i to ne bih šire elaborirao. U interesu je odbrane naše zemlje i njezine bezbjednosti, a to znači — očuvanja slobode, nezavisnosti, nacionalnog i teritorijalnog integriteta, da se odlučno zaustave tokovi koji ugrožavaju osnovne vrijednosti revolucije i socijalističke izgradnje, dezintegracione pojave i procesi koji prijetu da razbiju Jugoslaviju kao državnu i društvenu zajednicu. Plebiscitarno izjašnjavanje u vezi s 13. sjednicom Centralnog komiteta SKJ, diskusije o funkcioniranju političkog sistema socijalističkog saupravljanja i odlučni stavovi delegata XIII kongresa Saveza komunista Jugoslavije, dovoljno su egzaktni za ocjenu raspoloženja najširih masa za naš model društva i njemu primjeren sistem općenarodne odbrane i društvene samozaštite, za koji smo se trajno opredijelili.

Međutim, ako stoji ocjena da je samoupravljanje u stagnaciji, pouzdano se može pretpostaviti kakove to konsekvence može imati na općenarodnu odbranu. Razumije se, da, neovisno od tog stanja, odbrana se, do određene mjere, može unapređivati i mi to činimo i postižemo zapažene rezultate.

Međutim, osnovna snaga naše koncepcije općenarodne odbrane, kao i ukupne političke i vojne strategije je čovjek, a ljudskom činiocu ponašanje određuje ukupno stanje društvenih odnosa. U mjeri u kojoj društvene probleme uspješno i trajno rješavamo na osnovama samoupravljanja i ravnopravnosti naroda i narodnosti, u toj mjeri ćemo jačati odbranu i bezbjednost društva. Onima koji u zemlji i vani u našem sistemu odbrane vide

nekakovu militarizaciju jugoslavenskog društva i kočnicu njegove demokratizacije, moćićemo samo na takav način efikasno odgovoriti.

Treba i ovom prilikom naglasiti da u našim sadašnjim društvenim uvjetima, koliko god je važno obezbijediti materijalnu osnovu odbrane, toliko je važno organizirano i efikasno se suprotstaviti antisamoupravnim i antisocijalističkim snagama, koje po raznim osnovama — nacionalizma, građanske restauracije, unitarizma, napadaju osnovne tekovine naše revolucije.

Kako vam je poznato, one su u poslednje vrijeme ozbiljno stavljene pod udar, a posebno građanske desnice. Antisocijalističkim snagama stoje na putu, uz druge društvene i političke faktore, koncepcija općenarodne odbrane i društvene samozaštite, a posebno Jugoslavenska narodna armija, pa svoj udar sve izrazitije usmjeravaju na nju i njezin status, ugled i utjecaj.

Energično ćemo se suprotstavljati svim takovim pokušajima. To moraju još više činiti i ostali subjekti društva, posebno kada je riječ o unutar-njem neprijatelju koji nastoji da diskreditira, politički oslabi i uopće omalovaži uloge Armije u našem sistemu općenarodne odbrane, pa i da fizički nasrće na njene pripadnike.

Naša Armija je bila i ostaće kovačnica bratstva i jedinstva i snažan faktor stabilnosti našeg društvenog sistema i razvoja samoupravljanja. I vojnički i starješinski sastav u njoj vaspitava se u duhu jugoslavenskog socijalističkog patriotizma u čijoj osnovi nije nikakova nadnacionalna i unitaristička filozofija. Mi taj patriotizam njegujemo i razvijamo na pozitivnim vrijednostima svakog našeg naroda i narodnosti, ali i na zajedničkim rezultatima borbe i socijalističke izgradnje i na zajedničkoj budućnosti.

Ovim ne tvrdim da mi u Armiji nemamo problema, slabosti i propusta. Imamo ih i s njima se svakodnevno borimo. Ne tvrdim ni to da vojna organizacija nije ponekad kruta, ali je sasvim sigurno da ona ne smije i ne može biti poligon za optovanje raznovrsnih ideja koje s našom koncepcijom općenarodne odbrane, ustavnim i zakonskim rješenjima i cjelinom politike Saveza komunista Jugoslavije nemaju nikakove veze.

Sa stanovišta obrane svi faktori društva moraju posebno nastojati da spriječe svaki pokušaj konfrontacije dijela mlade generacije s politikom i sistemom općenarodne odbrane i društvene samozaštite. A takovih pokušaja ima i o njima je bilo riječi na XIII kongresu Saveza komunista Jugoslavije i svaki dan su preko djelovanja takozvanog mirovnog pokreta sve prisutnije u nekim dijelovima zemlje. Jednostavno se neće ili ne može da sagleda realnost našeg društva, njegov međunarodni i geostrategijski položaj, kao i realnost svijeta u kojem ono egzistira.

Ustavno je pravo i dužnost naroda i narodnosti Jugoslavije, radnih ljudi i građana (dakle, svih, bez izuzetka) da štite i brane njenu nezavisnost, suverenitet i teritorijalnu cjelokupnost. Zakonima o općenarodnoj odbrani i službi u oružanim snagama je regulirano kako se to čini.

Ne bi se mogla prihvatiti praksa, a zatim i pravo da tu najvišu i općepatriotsku obavezu jedni građani ispunjavaju, a drugi ignorišu.

Ukupno stanje u zemlji, pa i njezinu odbranu i bezbjednost i dalje ozbiljno otežava stanje na Kosovu. Starješinama i vojnicima sve je teže objasnjavati u nedogled produžavanje nesaglasnosti u ocjeni što se sve zapravo događa na Kosovu. Oni su svjedoci da se jedni te isti događaji veoma različito tumače, a odmah zatim politiziraju. Njihovo, a i naše je duboko ubjeđenje da bez jedinstvene ocjene ukupnih događaja, svih i svakojakih konkretnih ekscesnih i neprijateljskih ponašanja primjerenih političkih, administrativnih i zakonskih mjera, u skladu sa stavovima dva predsjedništva, prije svega na Kosovu i pod autoritetom i kontrolom zakonskih organa na licu mjesta, stanje na Kosovu biće i dalje razdirano iredentizmom i biće oslonac svakojakim neprijateljskim snagama iz zemlje i inozemstva na razbijanju Jugoslavije.

Za ovaj dio izlaganja može se zaključiti:

— Nuklearni rat svojim zastrašujućim posljedicama doveo je do shvatanja da su neophodni dogovori o zaustavljanju te rastuće i preteće opasnosti. Teško je prognozirati daljnji tok poteza, ali je izvjesno da će se međusobno i globalno uništavanje pokušati izbjeći po svaku cijenu;

— Neće se istim zalaganjem zaustavljati sve druge opasnosti od upotrebe sile uopće, vojne sile posebno. Čak se može govoriti o tome da će se razne opcije strategije posrednog nastupanja, specijalnog rata, upotrebe vojne sile po sistemu doktrina niskog intenziteta i druge, sve više koristiti za ostvarivanje strateških ciljeva od najkrupnijeg značaja;

— Realno je procjenjivati da će se izbjegavati svi regioni i zemlje gdje bi se mogli direktno sukobiti interesi velikih. Tačno je da je tih područja sve manje i da svaki pokušaj narušavanja uspostavljene ravnoteže i u tim regionima ozbiljno prethodi najkrupnijim posljedicama. U velikoj mjeri angažiranje zavisi o unutarnjem stanju odnosa u regionu i u svakoj pojedinačnoj zemlji, njezinoj sposobnosti za odbranu i drugim specifičnim faktorima;

— U našem jugoslavenskom slučaju treba konstatirati da je nesumnjiv interes velikih sila da se postojeće stanje ne mijenja i da SFRJ ostane stabilna zemlja na ovom geostrateškom prostoru. To je objektivni interes stvorenih ukupnih odnosa među velikima u Evropi i na južnoevropskom bojištu. Ocjenjujemo da je to objektivni interes većine naših susjeda, kao što je i vitalni interes Jugoslavije njegovanje dobrosusjedskih odnosa i suradnje sa svim našim susjedima na principu reciprociteta i ne miješanja u unutarnje stvari.

Ostaje činjenica koje moramo biti duboko svjesni da do mogućih promjenjenih ponašanja u okruženju može doći samo u slučaju ako bi se unutarnja stabilnost naše zemlje narušila. A taj faktor naše odbrane i bezbjednosti nije u rukama ni naših prijatelja, ni neprijatelja iz okruženja nego nas samih.

Ni za momenat ne treba sumnjati u to da jugoslavensko društvo postaje sve više svjesno ove notorne činjenice i da ona zabrinjava, ali i motiviše. Otuda, nije u pitanju da li ćemo mi konačno stati na put negativnim procesima i izvesti zemlju iz teškog perioda kroz koji prolazimo zadnjih godina. Nego, da li ćemo to učiniti, brže ili sporije, i kojom ćemo to cijenom u našem razvitku i našim ukupnim odnosima kao samoupravne i zajednice bratstva i jedinstva morati platiti.

Prešao bih na drugi dio — Ostvareni rezultati i neki problemi u 1986. godini, težišni zadaci u razvoju i modernizaciji Jugoslavenske narodne armije u 1987. godini.

U ovoj godini s kojom je praktički otpočeo tekući petogodišnji planski period daljeg razvoja modernizacije JNA i pored određenih teškoća ostvareni su vrlo značajni rezultati u skoro svim oblastima njezine borbene izgradnje. U uvjetima nepovoljnih međunarodnih kretanja i složenih unutarnjih tokova i procesa, Armija se kao dio jedinstvenih oružanih snaga svih naroda i narodnosti SFRJ, po svojoj moralnoj snazi, organiziranosti i borbenoj spremnosti potvrdila kao snažan faktor stabilnosti društva i odvratanja od raznih vidova djelovanja usmjerenih na ugrožavanje i podiranje bezbjednosti zemlje.

Organi rukovođenja i komandovanja organizacije Saveza komunista i drugi subjekti u Armiji organiziranim političkim radom i drugim mjerama idejnog utjecaja uspješno održavaju idejno-političko jedinstvo Armije na kursu Saveza komunista Jugoslavije i težišno se angažiraju na zadacima borbene i moralno-političke izgradnje, kao i na njegovanju idejnih stavova koji su u svom izvornom značenju na Titovom putu razvoja naše revolucije.

Zahvaljujući tome, ukupno moralno-političko stanje u Jugoslavenskoj narodnoj armiji je stabilno i pored povećanog utjecaja nekih negativnih činilaca iz ukupnog stanja u društvu.

U razvoju i dogradnji koncepcije i doktrine općenarodne odbrane učinili smo, u skladu s našim generalnim opredjeljenjima i stavovima značajne prodore, kako na naučno-teorijskom, tako i na organizaciono-funkcionalnom planu. Izgrađene su, ili su u fazi verifikacije brojne studije i analize, pri čemu bih posebno ukazao na značaj doktrinarnog dokumenta — „Strategija općenarodne odbrane i društvene samozaštite SFRJ”, koji predstavlja fundament za dalji naučno-teorijski rad i praktičnu djelatnost na unapređivanju poslova u ovoj domeni ne samo u oružanim snagama, već prije svega u društvu.

S tim u vezi, nastavićemo izradu i novih značajnih dokumenata i studija, kao što su: doktrine vidova, pozadinski sistem OS, početni

period rata, problem stvaranja i obnavljanja materijalnih rezervi, popuna gubitaka u ratu i dr.

U sistemu rukovođenja i komandovanja povećana je pokretljivost komandi i štabova na taktičkom i operativnom nivou i obezbjeđena je njihova bolja tehnička opremljenost sredstvima veze i štabne tehnike. Uvedena je suvremenija informatička tehnologija i povećana zaštićenost sistema veza i tajnost podataka, što se pozitivno odrazilo na unapređenje kvaliteta, sadržaja metoda rada komandi i štabova.

U skladu sa zahtjevima koji proizilaze iz karaktera rata i fizionomije oružane borbe u suvremenim uvjetima, osnovni cilj nam je da u narednom periodu obezbijedimo još veću efikasnost sistema rukovođenja i komandovanja oružanim snagama u vođenju jedinstvene oružane borbe na cjelokupnom jugoslavenskom prostoru kao jedinstvenom ratištu.

Nastavljen je proces organizacijsko-formacijske dogradnje JNA, s težištem na zadacima, koji zbog reduciranja planova zbog smanjenja budžeta nisu realizirani u prošlom srednjoročju. U sva tri vida oružanih snaga organizacijsko-formacijska struktura postala je gipkija i prilagodljivija uslovima i potrebama vođenja sva tri oblika oružane borbe, posebno kombiniranog, kao najprimere-nijeg našoj doktrini općenarodnog odbrambenog rata.

Ocijenili smo da su se stekli uvjeti za izvjesno brojno smanjenje mirnodopske i ratne armije, što ćemo činiti postupno u skladu s dvanaestomjesečnim trajanjem vojnog roka, veličinom godišnjeg regrutnog kontingenta i još nekim mjerama koje ćemo preduzimati. Osnovni cilj nam je, da u okviru raspoloživih finansijskih sredstava, obezbijedimo povoljnije uvjete za brže i kvalitetnije opremanje armije suvremenijim naoružanjem i vojnom opremom, a time da ukupnu borbenu gotovost jedinica podignemo na još viši nivo.

Suvremene vojne strategije i doktrine upotrebe moderno tehnički opremljenih, vrhunsko uvježbanih, najvećim dijelom već u miru gotovih oružanih snaga potencijalnog agresora, bezuslovno zahtijevaju da i mi u svakom momentu moramo imati odgovarajuće snage tako tehnički opremljene, uvježbane i na visokom nivou borbene goto-

vosti, da se mogu uspješno suprotstaviti eventualnom agresoru. Te snage moraju biti u stanju da prihvate i odole masovnom i žestokom udaru agresora u svim mogućim, naročito novim varijantama upotrebe njegovih snaga, kao i da stvore uslove za mobilizaciju i aktiviranje svih snaga sistema općenarodne odbrane kao i planski i organiziran prelaz zemlje u cjelini na ratni kolosjek.

Plan zadataka i finansiranja Jugoslavenske narodne armije u 1987. godini, predstavlja integralni dio već započete realizacije srednjoročnog plana razvoja Jugoslavenske narodne armije za period 1986–1990. godine, u okviru 5,20% nacionalnog dohotka. Polazeći od koncepta budžeta Federacije da se unaprijed ne uračunava rast cijena i inflacija, već da se procjena visine nacionalnog dohotka u 1987. godini vrši na nivou cijena iz decembra ove godine, za finansiranje JNA je predložen iznos od 1323,7 milijardi dinara. Detaljan raspored ovih sredstava po osnovnim namjenama potrošnje je preciziran u Programu zadataka i finansiranja Jugoslavenske narodne armije u 1987. godini, koji je razmatran na sjednici Odbora za općenarodnu odbranu i društvenu, samozaštitu ovoga Vijeća 18. novembra. Zato bih ovom prilikom ukazao samo na neke težišne zadatke iz tog Programa.

U oblasti tehničke modernizacije nastavljen je proces opremanja Jugoslavenske narodne armije osloncem na vlastitu proizvodnju, težište je na jačanju prioriternih borbenih sistema, protivoklopne borbe, protivuvazdušne odbrane i vatrene podrške, kao i na povećanje udarne moći i opće pokretljivosti Jugoslavenske narodne armije. Pojedini složeniji sistemi, prvenstveno za potrebe ratnog vazduhoplovstva i protivuvazdušne odbrane i elektronska dejstva, obezbjeđivana su iz uvoza.

Za opremanje Jugoslavenske narodne armije naoružanjem i vojnom opremom, u narednoj godini predviđeno je da se izdvoji 26,65% od ukupno planiranih sredstava, pri čemu se posebno vodilo računa o tome da obim i dinamika proizvodnje i nabavke naoružanja i vojne opreme i dalje budu usklađeni s planiranim organizacijsko-formacijskim promjenama.

U kopnoj vojsci su opremanjem novih i modificiranjem novih nekih postojećih sistema oružja, povećane vatrene, protivoklopne i maneva-

rske mogućnosti, a stupanj mehaniziranja jedinica uvećan je za oko 10%. Uvođenjem u opreativnu upotrebu domaćeg tenka i drugih suvremenih sredstava za protivoklopnu borbu i vatrenu podršku za nanošenje udara na većim daljinama, kao i sredstava za protivvazдушnu odbranu, nastaviće se s daljim jačanjem borbenih mogućnosti ovoga vida, iako moram reći da u tom pogledu još uvijek znatno zaostajemo.

Planskim uvođenjem borbenih aviona „Orao“, školskih borbenih aviona „Galeb-4“, suvremenih helikoptera domaće proizvodnje, nevođenih raketa vazduh-zemlja i izvjesnog broja protivavionskih vođenih raketa, nastaviće se planski kontinuirani razvoj i jačanje ratnog vazduhoplovstva i protivu-vazdušne odbrane. Pored toga, biće potrebno ulagati značajnije napore u osposobljavanju ratnog vazduhoplovstva i za ofanzivnija dejstva protiv snaga koje bi ugrozile našu bezbjednost primjenom neke od novih doktrina.

Težište modernizacije vojnopomorskih snaga je na jačanju njihovog udarnog dijela i raketne komponente. Uvedeno je nekoliko suvremeno naoružanih i moderno opremljenih brodova i desantnih jurišnih čamaca i znatna količina protivdiverzantskih i drugih bojnih sredstava, što će se nastaviti u narednoj godini. Time će se borbeno sposobnost, a posebno ofanzivnost i manevarske mogućnosti ovoga vida Jugoslavenske narodne armije podići na viši nivo, što je u funkciji ukupnog jačanja odbrane na ovom osjetljivom i značajnom dijelu našeg ratišta.

Industrija naoružanja i vojne opreme, što je poznato, posluje pod istim uvjetima kao i sve ostale privredne grane i grupacije u zemlji. I pored složenih uvjeta privređivanja, industrija naoružanja i vojne opreme ostvaruje poslovne rezultate koji su iznad prosjeka ostalih privrednih grana u zemlji. To se postiže zahvaljujući stabilnijim srednjoročnim i godišnjim planovima, nešto boljoj organiziranosti i dosta visokom stupnju kooperacije i korištenja proizvodnih kapaciteta.

Oko 90% naoružanja i vojne opreme proizvodi se po domaćim konstrukcijama, a samo 10% po djelomičnim ili potpunim licencama. Preko 75% vrijednosti naoružanja i vojne opreme za potrebe oružanih snaga nabavlja se iz domaće proizvodnje,

pri čemu je oko 30% raspoloživih proizvodnih kapaciteta angažirano za potrebe izvoza.

Za razvoj i osposobljavanje kapaciteta za proizvodnju, održavanje i remont naoružanja i vojne opreme izdvojiće se 10,46 od planiranih sredstava, što je uslovljeno potrebama za većim obimom remonta i modificiranja postojeće tehnike, formiranja potrebnih zaliha rezervnih dijelova, kao i neophodnošću osposobljavanja kapaciteta za proizvodnju novih borbenih sredstava.

U izvozu naoružanja i vojne opreme i vojnog inženjeringa ostvareni su značajni rezultati. Posebno bih ukazao na činjenicu da je ovaj izvoz u funkciji jačanja naše ukupne ekonomske stabilnosti i suradnje s inozemstvom, prije svega s nesvrstanim zemljama, koje, slično kao i Jugoslavija ulažu velike napore za očuvanje sopstvene slobode i nezavisnosti. U tom smislu ovakav izvoz predstavlja izraz solidarnosti s tim zemljama i naš doprinos očuvanju njihove bezbjednosti, a time i mira u svijetu uopće. S vojnopolitičkog stanovišta ova suradnja je tim značajnija, što se odvija na potpuno ravnopravnoj osnovi i u zajedničkom interesu.

Za naučnoistraživački i razvojni rad u oblasti ratne vještine, naoružanja i vojne opreme, društvenih i drugih nauka i vojne ekonomike u 1987. godini, predviđa se izdvajanje 7,8% od planiranih sredstava za finansiranje JNA.

Ova izdvajanja će težišno biti orijentirana na istraživačko-razvojne zadatke u oblasti naoružanja i vojne opreme, za što će biti angažirano preko 90% ovoga iznosa. Iz ovih sredstava finansiraće se i značajan dio zadataka, koji se odnose na osvajanje domaćeg repromaterijala, komponenata i tehnologija koje sada uvozimo, što je značajno za cjelokupnu jugoslavensku privredu. Od ukupnih ulaganja u ovoj oblasti, preko 68% se realizira u oko 169 civilnih naučnoistraživačkih i razvojnih organizacija.

Koliki je značaj naučnoistraživačkog rada u oružanim snagama za privredu zemlje, govori i činjenica da oko 75% postojeće tehnologije i tehnoloških procesa u namjenskoj industriji po svom karakteru i primjenljivosti ima univerzalnu vrijednost, a samo 25% predstavlja specifične čisto „vojne“ tehnologije.

Međutim, moram reći da pored ostvarenih rezultata imamo i ozbiljnih problema, koji se, pri-

je svega, odnose na nedovoljna znanja u nekim područjima, kao što su sistemsko inženjerstvo, radarska tehnika, informaciona tehnologija i „egzotični” materijali. Zbog toga smo postavili zadatak da kroz sve vidove suradnje s našim partnerima iz inozemstva, maksimalno osposobimo naše kadrove, tako da bi naredne generacije postojećih tehnologija odnosno nove tehnologije i sisteme naoružanja i vojne opreme razvijali zaista sopstvenim snagama. Na tome ćemo čvrsto istrajati.

No, neophodno je ovde ukazati i na neadekvatnu organiziranost, a time i neefikasnost jugoslavenske nauke u cjelini, kao limitirajući faktor prvog reda u realiziranju koncepta oslanjanja NIR-a na raspoložive potencijale zemlje. Stoga je usvajanje strategije tehnološkog razvoja zemlje i mjera za njeno realiziranje, što predlaže SIV, od prvorazrednog je značaja za zemlju i sa odbrambenog stanovišta.

Opći problemi zemlje, ograničena finansijska sredstva i dalji nagli porast cijena negativno se odražavaju i na angažiranje jednog broja raspoloživih kapaciteta namjenske industrije. Osnovne teškoće u realiziranju planova proizvodnje naoružanja i vojne opreme predstavljaju i dalje snabdjevanje sirovinama i repromaterijalom, disparitet cijena i nelikvidnost. Tako je nelikvidnost u plaćanju znatno otežavala, a ponekad i dovodila u pitanje redovno snabdjevanje jedinica i ustanova JNA nekim osnovnim artiklima. S druge strane, opadao je i poslovni ugled Armije, a, zbog nesigurnosti naplate, radne organizacije sve češće uslovljavaju isporuku plaćanjem unaprijed, beskamatnim avansima i velikim zateznim kamatama.

U dijelu ratnih materijalnih rezervi, zbog ograničenih finansijskih sredstava još nismo uspjeli nadoknaditi zaostajanje iz proteklih godina, što se naročito odnosi na neke vrste municije i raketa, pogonsko gorivo i rezervne dijelove.

Stalni porast cijena građevinskih radova usporio je izgradnju skladišnog prostora za smještaj ratnih materijalnih rezervi i složenih sredstava ratne tehnike. Zbog toga veliki dio (oko 50%) ratnih materijalnih rezervi municije i minsko-eksplozivnih sredstava i dalje čuvamo u neuslovnim objektima. Izgradnja ovih objekata ne prati tempo pristizanja suvremene tehnike, pa se složena, skupa i veoma

osjetljiva sredstva čuvaju na otvorenom prostoru, što u znatnoj mjeri povećava troškove održavanja, negativno utječe na funkcionalnost i skraćuje vijek njihove upotrebe.

U borbenoj obuci i vaspitanju ostvaren je značajan napredak. Potvrđeno je uvjerenje da je praktična obuka u terenskim uvjetima nezamjenljiv oblik obučavanja i da se samo takovom obukom postizu vrhunski rezultati i za najkraće vrijeme konstituiraju moralno-politički čvrsti i jaki vojni kolektivi, ali je to najskuplji vid obuke.

Zajedničko obučavanje i uvježbavanje jedinica i komandi Jugoslavenske narodne armije s jedinicama i štabovima teritorijalne obrane i drugim subjektima općenarodne obrane i društvene samozaštite dalo je dobre rezultate, pa ćemo tu praksu nastaviti i intenzivirati. Određeni problemi se ogledaju u nedovoljnoj izgrađenosti materijalne baze obuke, u nedostatku nastavnih materijalnih sredstava (posebno vežbališta i streljista) i u nedovoljnim finansijskim sredstvima za duži boravak jedinica van kasarni.

U cilju unapređenja borbene obuke i vaspitanja mirnodopskog i ratnog sastava, izvršili smo stranu i kritičku analizu dosadašnjih iskustava i definirali dugoročne zadatke, koji su već u ovoj godini dali pozitivne rezultate. Polazimo od činjenice da ćemo se u eventualnom ratu, već na samom početku, sukobiti s agresorovim gotovim snagama, koje su ne samo vrhunski opremljene, već i veoma dobro obučene, uvježbane i s visokim psihofizičkim sposobnostima. Riječ je o profesionalnoj vojsci i raznim specijalnim jedinicama, ili o vojsci čiji je rok služenja znatno duži nego kod nas, čime se obezbjeđuje visoka obučenost u rukovanju i upotrebi najsloženijim sistemima naoružanja i vojne opreme. To je istina pred kojom ne bi smijeli zatvoriti oči.

Doprinos Jugoslavenske narodne armije u ostvarivanju Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije je veliki. Htio bih istaći da su se mjere Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije sprovodile planski i kontinuirano u svim strukturama Jugoslavenske narodne armije. Početkom 1986. godine na svim nivoima rukovođenja i komandovanja u JNA izvršena je kompleksna analiza plana ostvarivanja Dugoročnog programa ekonomske stabi-

lizacije, pri čemu je ukazano na ostvarene rezultate, ali i na uočene probleme, na bazi čega su definirani pravci i konkretni zadaci za dalje sprovođenje ovog programa.

Zahvaljujući preduzetim mjerama, očekujemo da će direktne uštede iznositi preko 5% od ukupnih sredstava, kojima je JNA raspolagala u 1986. godini. Pored toga, znatne uštede se ostvaruju u vojnoj industriji proizvodnjom naoružanja i vojne opreme po nižim proizvodnim cijenama nego što su cijene kod ostalih industrijskih proizvođača u zemlji.

U toku ove godine Jugoslavenska narodna armija je uložila 800 miliona dinara za povećanje proizvodnje na brdsko-planinskom području, 70 miliona za razvoj proizvodnje u rudnicima uglja i 124 miliona dinara udružila je s ostalim korisnicima društvenih sredstava. U izgradnji centralnog koaksijalnog kabla u ovoj godini, Jugoslavenska narodna armija učestvuje s 2600 miliona dinara. Kreditirane su organizacije udruženog rada čija je proizvodnja od neposrednog interesa za oružane snage u iznosu od dvije milijarde dinara. Sve te mjere direktno doprinose jačanju jugoslavenske privrede.

U sklopu obuke, godišnje se u JNA osposobi i privredi vrati nekoliko hiljada deficitarnog kadra kao što su: mineri, armirači, rukovaoci građevinskih mašina, telegrafisti, vozači, bolničari, kuvari, pekari i drugi.

Učešćem inženjerijskih i drugih jedinica u izgradnji puteva, tunela, mostova, vodoobjekata i na pošumljavanju goleti, zajednici se uštede znatna sredstva.

Veoma su značajni i efekti koji se ostvaruju u pružanju zdravstvenih usluga građanima i pomoć u sanaciji posledica elementarnih nepogoda učešćem u radnim akcijama, ustupanjem naoružanja i vojne opreme teritorijalnoj odbrani, vršenjem remontnih usluga za potrebe struktura van Jugoslavenske narodne armije i nizom drugih vidova pomoći.

U kadrovskom obezbjeđenju težište nam je i u narednom periodu na što boljem obezbjeđenju trupnog ešelona. Međutim, moram i ovom prilikom reći da smo i u ovoj godini suočeni s pojavom opadanja interesiranja mladih za poziv vojnog star-

ješine u prosjeku za oko 25% u odnosu na 1985. godinu. Stvarni uzroci opadanja ovog interesiranja, po našoj ocjeni, prije svega proizilaze iz težine vojnog poziva na jednoj strani i nivoa njihovog ukupnog vrednovanja (materijalnog i društvenog) na drugoj strani, zatim iz zatvaranja u republičke, pokrajinske, pa čak i u regionalne i općinske okvire i, s tim u vezi, smanjenja pokretljivosti ljudi izvan užih društveno-političkih zajednica. Sve češće nacionalističke i druge antisocijalističke pojave koje zapljuskuju dio mladih, negativno utječu na takovo stanje.

Vitalni je društveni interes da se obezbijedi što ravnomjerniji priljev, nacionalna zastupljenost i što bolji kvalitet starješinskog sastava u Jugoslavenskoj narodnoj armiji i oružanim snagama u cjelini. Ako se ima u vidu da se veliki pad zainteresiranosti mlade generacije za vojni poziv događa u vrijeme velike nezaposlenosti upravo te iste omladine, onda je sasvim jasno da se ova činjenica javlja kao prvorazredni društveni problem. Zbog toga, mjere koje Savezni sekretarijat za narodnu odbranu preduzima radi povećanja odziva u vojne škole, ograničenog su dometa i teško da mogu dati zadovoljavajuće rezultate ukoliko izostanu potrebne akcije društveno-političkih zajednica, društveno-političkih organizacija i drugih društvenih činilaca od općine do Federacije.

U pogledu životnog standarda pripadnika Jugoslavenske narodne armije uspjeli smo održati dostignuti nivo u ishrani, smještaju i zdravstvenom obezbjeđenju vojničkog sastava, čemu smo i dali prioritet. Životni standard aktivnih vojnih lica i građanskih lica na službi u Jugoslavenskoj narodnoj armiji kretao se u skladu s kretanjima životnog standarda radnih ljudi zaposlenih u privredi. Računamo da smo nakon sedam godina uzastopnog opadanja, barem za sada, zaustavili njegov dalji pad.

Međutim, zbog pada životnog standarda u ranijim godinama i težine vojnog poziva, stalno se osipa jedan dio najstručnijeg visokoobrazovanog kadra s velikim radnim iskustvom, posebno u onim regionima zemlje u kojima su lični dohoci odgovarajućih kvalificiranih struktura znatno viši od onih koje možemo obezbijediti u Jugoslavenskoj narodnoj armiji. Pored ostalog, odlivom ovog kadra sma-

njuje se i stambeni fond, jer oni koji napuštaju Jugoslavensku narodnu armiju, a u njoj su proveli deset i više godina, zadržavaju pravo na stan iz armijskog fonda.

Na kraju bih ukazao na činjenicu da se sadašnjim načinom finansiranja JNA nisu mogli obezbediti potrebni uvjeti za dugoročno i stabilno realiziranje već usvojenih planova tehničke modernizacije i ukupnog borbenog osposobljavanja Armije. Sadašnja rješenja, po kojima se sredstva, njihovi izvori i način prikupljanja za finansiranje JNA utvrđuju svake godine u budžetu Federacije, kao i dug i kompliciran postupak utvrđivanja budžeta Federacije, a posebno njegovog rebalansa, ne omogućuju blagovremeno donošenje planova i programa razvoja i modernizacije Armije i ne obezbjeđuju sigurnost njihovog realiziranja.

Predsjedništvo SFRJ je u više navrata razmatralo ove probleme i zaključilo da se pronađu rješenja koja će obezbjediti dugoročnije i stabilnije izvore sredstava za financiranje JNA kao i da se pojednostavi postupak za utvrđivanje tih sredstava.

Savezno izvršno vijeće je, radeći po nalogu Predsjedništva SFRJ, na osnovu svestrane analize predložilo adekvatna rješenja i pokrenulo inicijativu za promjenu ustavnih rješenja o finansiranju Jugoslavenske narodne armije, koja se sada nalaze u proceduri.

Završavajući ovo izlaganje, zamolio bih da se prihvati predloženi obim sredstava za finansiranje Jugoslavenske narodne armije u 1987. godini, kao i da se obezbjedi njihovo sigurnije i stabilnije pristizanje sredstava u skladu s predloženim mjerama.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Чули сте, другови делегати, уводна излагања.

Отварам претрес у начелу Нацрта буџета Федерације.

Да ли ко жели реч у општем претресу Нацрта буџета Федерације? */Нико/*

Закључујем претрес у начелу и отварам претрес у појединостима Нацрта буџета Федерације.

Ко жели реч?

Има реч делегат Реџеп Хамити.

РЕЏЕП ХАМИТИ /САП Косово/:

Полазећи од укупне друштвено-економске, па и политичке ситуације на Косову, Скупштина САП Косова има предлог, односно примедбу на први став у члану 1, да се износ од 1971 милијарде и 552 милиона треба заменити износом од 1995 милијарди и 278 милиона.

У члану 2. износ од 1971 милијарде и 552 милиона треба заменити износом од 1995 милијарди и 278 милиона.

Предложене измене произилазе из захтева који је Скупштина САП Косова усвојила приликом разматрања предлога друштвеног договора о посебним мерама за остваривање политике најбржег развоја САП Косова у периоду од 1986. до 1990. године. Предложено повећање расхода и прихода буџета Федерације односи се на преузимање обавеза по ануитетима, које у 1987. години доспевају за следеће организације удруженог рада: „Фероникал”, 6 милијарди и 899 милиона динара; ЖТП из Приштине, 2 милијарде и 350 милиона динара; Батлава, милијарду и 18 милиона динара; Систем „Радоњић” милијарду и 121 милион динара, и СИЗ за путеве, 168 милиона динара. Затим, обрачун динарске противвредности извршен је на основу вредности један долар — 408 динара, а изведен је без курсних разлика које овим организацијама припадају у складу са законом.

Поред наведеног, ради остваривања просечног учешћа допунских средстава које је САП Косово остварило у укупном друштвеном производу укупне привреде Југославије од 1981 до 1985. године, 0,286% средстава је неопходно да се у буџету Федерације у 1987. години, обезбеди износ од 10 милијарди и 110 милиона динара.

За регресирање дела камате по основу кредита које су банке одобравале ОУР-има из САП Косова у периоду од 1981. до 1985. године на име трајних обртних средстава, разлике између уговорене камате у висини од 27 до 31% и камате под којом је извршен пласман ових средстава у висини од 12%, неопходно је обезбедити у буџету Федерације за 1987. годину износ од око 2000 милијарди динара.

На основу напред наведеног, проистиче да би укупне расходе и приходе Буџета требало повећати у 1987. години за 23 милијарде и 726 милиона динара.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч? */Нико/*

Закључујем претрес и предлажем Већу, полазећи од ставова радних тела Већа, да донесемо следеће закључке:

1/ Савезно веће усваја Нацрт буџета Федерације за 1987. годину и задужује Савезно извршно веће да припреми Предлог буџета Федерације за 1987. годину за седницу Већа која ће се одржати крајем децембра ове године, и

2/ Веће задужује Савезно извршно веће да приликом израде Предлога буџета Федерације узме у обзир мишљења, примедбе и предлоге дате у извештајима радних тела Већа /Одбора за буџет Федерације, Одбора за народну одбрану, Одбора за спољну политику, Одбора за унутрашњу политику, Одбора за рад, здравље и социјалну политику и Одбора за питања бораца и војних инвалида/, као и расправе на седници Већа.

Да ли Веће прихвата ове закључке? */Да/*

Прелазимо на *другу* тачку дневног реда:

Предлог за доношење закона о извршењу буџета Федерације за 1987. годину

Делегатима су достављени: предлог за доношење закона и извештаји Одбора за буџет Федерације, Одбора за питања бораца и војних инвалида и Законодавно-правне комисије.

Представници Савезног извршног већа су: Светозар Рикановић, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за финансије и Вук Огњановић, заменик савезног секретара за финансије.

Известиоци радних тела су: Одбора за буџет Федерације делегат Бранко Блажевић; Одбора за питања бораца и војних инвалида делегат Цирил Корошец, а Законодавно-правне комисије делегат Јанез Лукач.

Отварам претрес у начелу Предлога за доношење закона.

Ко се јавља за реч? */Нико/*

Закључујем претрес у начелу и отварам претрес у појединостима Предлога за доношење закона.

Ко се јавља за реч? */Нико/*

Закључујем претрес и, полазећи од става Одбора за буџет Федерације, предлажем да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће усваја Предлог за доношење закона о извршењу буџета Федерације за 1987. годину, и

2/ Веће задужује Савезно извршно веће да приликом израде текста Предлога закона узме у обзир мишљења, примедбе и предлоге изнете у извештајима радних тела /Одбора за буџет Федерације, Одбора за питања бораца и војних инвалида и Законодавно-правне комисије/.

Да ли Веће прихвата ове закључке? */Да/*

Прелазимо на *трећу* тачку дневног реда:

Иницијатива Скупштине Социјалистичке Републике Србије за закључивање договора у Федерацији о употреби застава народности Југославије

Делегатима су достављени: Иницијатива Скупштине СР Србије, као и Председништва ЦК Савеза комуниста Југославије о јединственом регулисању израде и употребе застава народности Југославије, Извештај Радне групе за припрему Договора о јединственом регулисању употребе застава народности Југославије, Писмо Савезне конференције ССРНЈ и извештаји Одбора за друштвено-политичке односе, Одбора за питања бораца и војних инвалида и Законодавно-правне комисије.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-политичке односе делегат Шандор Добо; Одбора за питања бораца и војних инвалида делегат Јосип Кошчец, а Законодавно-правне комисије делегат Бранко Костић.

Отварам претрес Иницијативе.

Ко се јавља а реч?

Има реч делегат Петар Тасев.

ПЕТАР ТАСЕВ /СР Србија/:

Другарице председнице, другови и другарице делегати, из материјала које смо примили за ову седницу и свих оних наших учешћа у разним расправама, мислим да су остала многа питања до данас неразјашњена.

Наиме, свима нама је јасно, да треба подржати Иницијативу Скупштине СР Србије о закључивању овог Друштвеног договора или уређењу овог питања на неки други начин. Међутим, имам утисак да смо код расправљања овог питања пошли од тога да народности имају заставе. Знам да неке народности у нашој земљи немају заставе, нити је то до сада утврђено. Према томе, моје је мишљење да би ми сада, у овој расправи, требало да евентуално у даљним расправама, разјаснимо и ово питање.

Наиме, који је то институционални механизам, преко кога ће народности доћи до заставе. Релативно је лак случај тамо где народности живе хомогено у некој средини. Међутим у случају да народности, а највећи број је такав, живе широм Југославије, онда немамо разрађен механизам и начин како ће те народности доћи до заставе. Неоспорно је, даље, питање да народности треба саме да утврђују те своје заставе. Овде, сада, очекивао сам да ће од одбора и радних тела Скупштине доћи до приближавања неких гледишта у вези са заставама, међутим, ми смо практично на почетку. Најпре још увек није јасно да ли то треба уредити савезним законом или друштвеним договором. Ако је неоспорно да то питање треба решити, мислим да би требало да нађемо опредељење шта је то што је и у складу са Уставом и шта је најцелисходније у овом моменту. Друго, у свим овим материјалима предлаже се више симбола, почев од звезде петокраке, преко заставе СФРЈ, до грба.

Има и неких других, четвртих размишљања у вези с тим шта би требало да буде симбол на заставама народности, тако да је и ово питање остало отворено. У целој овој ситуацији, мислим да је веома тешко нама као делегатима да се поделимо за било које од ових решења, а ово питање сматрам толико крупним да не би требало да се надгласавањем одлучује овде о томе,

како ће изгледати застава, и који ће симболи бити на њој. Због тога сам узео реч овде да предложим да ми ово данас не одлучујемо, него да наставимо рад на овоме, као и да затражимо мишљење Уставне комисије Скупштине СФРЈ, јер из материјала којег сам добио видим да та Комисија није узела учешће у расправи у вези с овим питањем нити је дала о томе свој став.

Ово питање је веома крупно и мислим да би требало много озбиљније да му се приђе. Слажем се да би требало подржати иницијативу Скупштине Србије, али не треба на брзину доносити одлуке, јер, у овој ситуацији, ја — као делегат, могу да се опредељујем само према некаквом личном убеђењу, а немам мишљење базе. Имам одређена друга мишљења која се овде не уклапају, а то су мишљења њихових средина и мислим да је најцелисходније да се у Уставној комисији најпре расчисти питање, почев од ових симбола. Да је један симбол, лакше бисмо се определили. Међутим, то су веома важна питања.

Питање заставе народности и право, дато је, колико сам видео, у СР Македонији и у САП Косову. Нешто је речено и у прописима у Војводини. Међутим, то право, по моме мишљењу, није још разрађено у Уставу СФРЈ, или, ако је разрађено, наша Комисија мора да каже своју реч о томе да би се дошло пред делегате са једним конкретним предлогом.

Значи, предлог је да се затражи мишљење Уставне комисије Скупштине СФРЈ, као и да друга радна тела Скупштине мало ближе дефинишу ове ставове. И, на крају, мислим да и Савезна конференција ССРНЈ треба нама делегатима да помогне у заузимању, пре свега, политичког става у вези с овим питањем, јер овде, као што смо видели, каже — или ово, или ово, а ми сада гласањем треба да видимо шта је. Бојим се да не направимо грешку приликом одлучивања, без имало студиозности у прилазу укупном овом питању.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Замолила бих делегате на данашњој седници, уколико је то могуће, а имајући предлог ко-

ји је дао друг Тасев, да ми данас расправимо о иницијативи СР Србије и да о тој иницијативи заузмемо став. Да ли ћемо подржати иницијативу да се на јединственим основама уреди употреба заставе народности? То је једно питање о којем молим да данас заузмемо став.

И друго питање, мислим да би било добро да се на данашњој седници, исто тако, договоримо у вези с видом акта. Да ли да то регулишемо законом, или да задужимо оне који ће радити на том акту. О другим отвореним питањима расправљаћемо у ходу, припремајући текст акта, закона, или договора.

Да ли можемо у том смислу да се опредељујемо у даљој расправи?

Ја бих вас молила, ако је то могуће.

Ко даље жели реч?

Има реч друг Рамо Алихајдари.

РАМО АЛИХАЈДАРИ /САП Косово/:

Другарице председнице, другарице и други делегати, већ на почетку морам да нагласим да је доследно остваривање политике Савеза комуниста Југославије и Јосипа Броза Тита о правилном решавању националног питања у Југославији допринело и стално доприноси јачању и продубљивању пуне националне равноправности народа и народности у нашој социјалистичкој самоуправној заједници. Таква принципијелна политика допринела је и слободном изражавању националних особености тј. слободној употреби националних симбола народности, као значајних елемената равноправности народа и народности и њихових слобода, и права у социјалистичкој самоуправној Југославији.

Народности, као и народи, својим специфичностима у погледу националних обележја и културе обогаћивали су и стално обогаћују заједништво народа и народности у нашој земљи. Уважавањем и афирмисањем националних, културних, језичких и других индивидуалности допринело се и доприноси суштинском заједништву и равноправности народа и народности. Захваљујући таквој принципијелној политици и застава албанске, турске и других народности Југославије

употребљавају се скоро 20 година. Посебно када је реч о застави албанске народности и њена употреба и изглед уређена је Резолуцијом Савезне конференције Социјалистичког савеза радног народа Југославије од 17. марта 1971. године, којој је претходила жива расправа у свим органима и организацијама на нивоу земље. Обзиром да је задњих година у разним приликама и поводима поново истицана потреба јединственог регулисања изгледа и употребе застава народности Југославије, а то се посебно односило на заставу албанске народности, која је потпуно идентична са заставом Народне Социјалистичке Републике Албаније, на основу става Председништва Централног комитета Савеза комуниста Југославије о сагледавању овог питања, Скупштина Социјалистичке Федеративне Републике Југославије је формирала радну групу која је дала неколико алтернативних решења.

Да би се дошло до јединственог решења о изгледу и употреби застава народа и народности, обављене су садржајне консултације и идејно-политичке активности у највишим руководствима Савеза комуниста у свим републикама и аутономним покрајинама и на основу свега тога Председништво Централног комитета Савеза комуниста Југославије /14. октобра 1986. године/, а потом и Председништво Савезне конференције Социјалистичког савеза радног народа Југославије /23. октобра о. г./, утврдили су ставове о јединственом регулисању изгледа и употребе застава народности Југославије.

Са овим ставовима сагласило се и Председништво СФРЈ. Треба истаћи да се овим ставовима највиших политичких и државних органа земље уређује јединствено нормативно регулисање питања застава народности у СФРЈ, које се треба постићи договором скупштина република и аутономних покрајина или савезним законом, о чему треба да се изјасни ово Веће, како рече и друга рица председница.

Застава народности треба да садржи јединствен симбол суверенитета СФРЈ, црвену звезду петокраку са златножутим ивицом, која има исту величину црвене петокраке звезде државне заставе СФРЈ смештене на средини или у горњем левом углу заставе народности у величини, одно-

сно сразмери која је уређена чланом 7. Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

Јединствена употреба застава народности, то значи да се оне истичу у службеним приликама и јавним манифестацијама уз државну и републичку заставу, с тим што се државној застави мора обезбедити почасно место.

Овакво изражавање обележја суверенитета и интегритета СФРЈ на заставама народности потврдила је и дугогодишња пракса употребе застава народности у одређеним подручјима земље као и чињеница да су таква обележја застава народности дата још у току народноослободилачке боре и социјалистичке револуције и које изражавају тежњу за заједничким животом у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији.

Обзиром да је застава албанске народности идентична у свим елементима са државном заставом Народне Социјалистичке Републике Албаније, у САП Косову је вођена широка расправа у органима и организацијама, где су на Председништву Покрајинског комитета Савеза комуниста Косова и Председништву Социјалистичке Аутономне Покрајине Косова заузети ставови о превазилажењу тог питања и дати конкретни предлози.

Проблем потпуне идентичности застава албанске народности у Југославији са заставом Народне Социјалистичке Републике Албаније превазилази се путем три елемента:

Прво, уграђује се црвена звезда петокрака, која има правилни петокраки облик и златножути ивицу, на другом месту /тј. на горњем левом углу заставе/ и у односу на садашњу има правилан петокраки облик;

Друго, што је величина црвене звезде петокраке сразмерна величини са оном у државној застави СФРЈ, и

Треће, што су димензије заставе ове народности исте са димензијама заставе Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, чије су мере 2 x 1.

Код заставе турске народности која има бели полумесец, са белом звездом петокраком испред, а налази се на средини црвеног поља, такође, се уграђује црвена звезда петокрака на левом горњем углу. Та петокрака има правилан облик

и златножути ивицу величине звезде петокраке у застави Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

Када је реч о употреби застава народности поводом личних и породичних свечаности, као и других догађаја из личног и породичног живота грађана, води се активност да се онемогући било која врста злоупотребе и манипулације са заставама народности, те да ће се предузети најенергичније друштвено-политичке и друге мере против таквих појава и њихових носилаца.

У том духу Председништво Покрајинске конференције Социјалистичког савеза радног народа Косова, усвојило је оперативни програм активности о спровођењу ставова Централног комитета Савеза комуниста Југославије. Ставови Централног комитета Савеза комуниста Југославије о јединственом регулисању употребе и изгледа застава народности Југославије, наишли су у Социјалистичкој Аутономној Покрајини Косово на широку подршку органа, организација и заједница, и припадника свих народа и народности.

Наше је уверење да се овако принципијелним ставовима Председништва Централног комитета Савеза комуниста Југославије и Председништва Савезне конференције Социјалистичког савеза радног народа Југославије, јединствено регулишу суштинска питања, изгледа и употребе застава народности Југославије, при чему се изражава пуна доследност ставовима који су по овим питањима били утврђени 1971. године, под руководством Јосипа Броза Тита.

На крају, се залажем, да се сходно ставовима Централног комитета Савеза комуниста Југославије ово питање регулише договором република и покрајина и да се у том нормативном акту уграђују наведени ставови, који су резултат широких консултација највиших руководства Савеза комуниста и државних органа, и који су наишли на једнодушну подршку припадника народа и народности у земљи.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч делегат Јоже Шушмељ.

JOŽE ŠUŠMELJ (SR Slovenija):

V Sloveniji smo o problematiki zastav narodnosti podrobno razpravljali tako v Komisiji za narodnosti v okviru Skupščine Socialistične republike Slovenije kot Komisiji za narodnosti v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva. Žal se današnje seje zaradi megle, zaradi tega, brez aviona ni pristal, ni mogel udeležiti tovariš Silvano Sau, ki je hkrati tudi predstavnik italijanske narodnosti in ki bi tudi s stališča italijanske narodnosti povedal odnos do zastav narodnosti. Skušal bom samo na kratko povedati, kaj smo se v teh komisijah oziroma odborih dogovarjali.

V Socialistični republiki Sloveniji sta na osnovi republiške ustave v statutih občin urejena izgled in izobešanje zastav narodnosti na območjih, na katerih te narodnosti žive, to se pravi, kjer živi ta italijanska in madžarska narodnost. Obe narodnosti, tako italijanska kot madžarska, imata na svojih zastavah, ki sta po barvah identični z zastavama sosednih držav, peterokrako zvezdo in se tako tudi izobešata kot zastavi teh narodnosti. Moram pa poudariti, da je zastava italijanske narodnosti z rdečo peterokrako zvezdo nastala že 1943. leta v partizanskih enotah IX. korpusa, ko so se skupaj italijanski in jugoslovanski partizani borili proti skupnemu sovražniku—fašizmu. Zato s tega vidika mislim, da je nesprejemljivo za to narodnost kakršnokoli spreminjanje tega simbola, ki je skupen odraz naše revolucije, in nadomeščanje tega simbola bodisi z grbom bodisi z trobojnico na tej zastavi. Najbrž take rešitve, takega umetnega posega v to zastavo ta narodnost ne bi sprejela. Mislim, da podobno velja tudi za madžarsko narodnost. To se pravi, da je prišlo v diskusiji v obeh komisijah do izraza stališče, da smo za sklenitev družbenega dogovora med republikami in pokrajinama v Jugoslaviji, na osnovi katerega bi tudi regulirali morebitna odprta vprašanja, ki obstejajo glede izgleda zastav narodnosti, izobešanja teh zastav, vendar pod pogojem, da je ta simbol v zastavah narodnosti petokraka, rdeča peterokraka zvezda, obrobljena z rumenim trakom tudi kot tradicionalni simbol, kot simbol, ki je nastal v NOB, kot simbol tudi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Ob tem smo tudi poudarili, da bi morali v opredeljevanje o zastavi narodnosti vključiti tudi predstavnike narodnosti, ki bi tudi izrazili svoj odnos do tega družbenega dogovora, saj bi ta družbeni dogovor urejal tudi status in položaj zastav narodnosti.

Če na koncu še enkrat povzamem, predlagamo, da se to uredi z družbenim dogovorom republik in pokrajin v Jugoslaviji, da se uredi tako, da je na zastavah narodnosti simbol (kot enoten simbol se vzame rdeča peterokraka zvezda) in da ta družbeni dogovor podpišejo skupščine republik in pokrajin oziroma najbrž bo tudi potrebno, da ga potpišejo tudi pokrajinske oziroma republiške konference Socialistične zveze.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч делегат Бранко Костић.

БРАНКО КОСТИЋ, *известилац Законодавно-правне комисије:*

Другарице председнице, другарице и другови делегати, као известилац Законодавно-правне комисије Савезног већа хоћу да обавестим ово Веће да смо детаљно разматрали питање употребе застава народности. Ово што је другарица председница предложила, да би данас требало да се договоримо о томе да подржимо иницијативу Скупштине Србије да се на јединствен начин регулише питање употреба застава народности, мислим да можемо подржати, ово и због тога што народности живе у више република и покрајина. Потребно је да се ти симболи на јединствен начин уреде.

Друго питање се односи на начин регулисања овог питања, да ли да то буде друштвени договор или савезни закон. У Законодавно-правној комисији, као што сте видели из извештаја ове Комисије, речено је да постоји и једна и друга могућност за регулисање овог питања. Према томе, ствар је процене шта је целесходније.

У Одбору за питања бораца и војних инвалида ово питање је такође разматрано и заузет је јединствен став да би ову материју требало регулисати савезним законом.

Према томе, мој предлог је у складу с предлогом другарице председнице, да данас заузмемо став да се питање употребе заставе народности јединствено регулише, савезним законом.

Што се тиче симбола који ће имати заставе народности као обележје интегритета и суверенитета Југославије, односно припадности југословенској заједници, што би се у даљем поступку доношења закона расправило, те данас не бисмо морали решавати и то питање. Вероватно да одређена радна тела треба да се укључе у разматрање и даљи рад на регулисању ове материје, укључујући у то и Уставну комисију, како је један делегат претходно предложио.

Остало је отворено питање, ко треба да буде носилац овог посла. У вези с тим требало би да се договоримо.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Омер Курпејовић.

ОМЕР КУРПЕЈОВИЋ /СР Црна Гора/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, желим да кажем да смо и ми у СР Црној Гори више пута расправљали о овом проблему иако, на жалост, наша расправа неких пута није наилазила на правилна тумачења. Проблеми с којима смо се сусретали тражили су од нас да се о том проблему расправља као и поводом овог. Ми смо у одређеном да подржимо овај предлог који иде за тим да се на јединствен начин регулише ово питање у нашој Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији, као и то да се на јединствен начин регулише и начин употребе тих застава.

Што се тиче тога како да се то уреди, наше је одређено да то буде законом из посебног

разлога, ради тога што је у скоријој пракси долазило до различитог начина употребе, застава да не кажем и до неких злоупотреба. Много је боље и адекватније ово ријешити законом, него друштвеним договором.

Што се тиче симбола, то треба да буде ствар расправе када будемо тај акт доносили. Искористио бих ову прилику да кажем да немам ништа против ако се одредимо и за звијезду петокраку, али морамо водити рачуна да звијезда петокрака није само симбол Југославије, него да је и симбол читавог међународног радничког пролетаријата, а такође и неке друге државе имају за симбол звијезду петокраку. Да ли ћемо ми то неком бојом или величином за сваког упечатљиво означити да је то само припадност Југославији и симбол суверенитета и интегритета Југославије.

Но, што се тиче тог питања, свакако бисмо подржали предлог, с тим да се отвори широка расправа и да се у те укључе сви, подразумијевајући и народности у Југославији. Али, основни предлог који је дат и у предлогу дневног реда, а и због образложења како га је друг Костић сада изложио, ми у потпуности прихватамо.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се даље јавља за реч?

Има реч делегат Хисен Рамадани.

ХИСЕН РАМАДАНИ /СР Македонија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, мишљења сам, исто тако, како је то предложила другарица председница, да се данас у вези с ове три ствари договоримо.

Прво, имам утисак да се сви слажемо да се прихвати иницијатива Скупштине СР Србије да се ово питање на јединствен начин реши за све народности у целој Југославији. Мислим да је то и потреба политичког тренутка и потреба нашег развоја а пре свега, то је у интересу свих народности, али је и потреба и интерес земље у целини у питању.

Друго, мислим да сама иницијатива захтева да се у свим заставама народности уведе знак који изражава интегритет и јединство Југославије, односно припадности тих наших народности социјалистичкој Југославији. Око тога изгледа нема спора. Такав симбол је потребан.

Мислим да данас не би требало да дужимо око тога да конкретизујемо сам симбол, његову величину, боју итд. Закон ће се ближе бавити дефиницијом симбола, изгледом, димензијом, местом итд., вероватно за сваку народност посебно, или бар за неке од њих.

Сада имамо ставове Социјалистичког савеза и Савеза комуниста. По мом мишљењу, то су нам основне оријентације. Али, расправу бисмо могли да водимо и шире.

Треће, мислим да би требало да се договоримо око врсте акта.

Сада имамо два предлога, као и ставове Социјалистичког савеза и Савеза комуниста, који такође дају могућност да то буде или договор /не друштвени договор/ или закон. Нисам видео трећу алтернативу — друштвени договор. То је трећа могућност, али то нигде не пише и не знам какве су правне могућности у вези с тим.

Међутим, очекивао сам да ће Законодавно-правна комисија ближе објаснити врсту аката полазећи од формално-правног карактера симбола који се регулише.

Према ономе што у дискусији чујем, све више сам убеђен да би можда боље било то регулисати законом. Мислим да би било боље донети закон, јер желимо да решимо неколико ствари: јединствени симбол и његову јединствену употребу, јединствени начин употребе и друго. У том случају, по моме мишљењу, законом би то било најбоље регулисати.

Морам да кажем да сам раније имао дилему у следећем:

Да ли тиме што доносимо савезни закон за симбол народности, не институционализујемо тај симбол на савезном нивоу па му дајемо карактер који он објективно нема и не би требало да има?

У томе се састојала моја дилема. Мислио сам да ће нам то са правне стране Законодавно-правна комисија објаснити.

Међутим, пошто видим да Законодавно-правна комисија с тог аспекта не прави проблеме, односно мисли да нема проблема, слажем се да то буде законом регулисано.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Има реч делегаткиња Блаженка Књаз.

BLAŽENKA KNJAZ (SR Hrvatska):

Drugarice predsjednice, drugarice i drugovi delegati, inicijativa SR Srbije da se u Federaciji zaključi dogovor o upotrebi, podržava se.

Radna grupa, koja je radila na ovom značajnom pitanju, upotrebi zastava narodnosti kao izraza nacionalne ravnopravnosti i jačanja bratstva i jedinstva svih naših naroda i narodnosti, kao što smo videli, svestrano je razmotrila ova relevantna pitanja u vezi sa stanjem i problemima oko upotrebe zastava. No, međutim, na neke dileme odgovori nisu dati. Ostale su dileme. Predsjedništvo CK SKJ je takođe ostavilo dileme. Data je prednost dogovoru, ali nije sporno da to može biti i zakon.

Stav Centralnog komiteta SK Hrvatske, kao i Republičke konferencije, te i nekih društveno-političkih organizacija općina se ne razlikuje od stava Predsjedništva. Baza nije konsultirana, tako da se zalažem za dogovor, za koji postoji ustavni osnov u članu 281. tim prije što su i dalje ostale dileme i kod radnih tijela, odnosno kod Zakonodavno-pravne komisije. Jedino je Odbor za boračka pitanja konkretan i jasan.

Zbog izuzetne važnosti ove materije, kojoj svi moraju s dubokim i odanim poštovanjem prilaziti, bitno je da se široka baza uključi u raspravu, a nakon toga, da se na jedinstvenim osnovama riješi putem dogovora jer je on, na neki način, demokratičniji, ali istovremeno stvoriti obavezu za njegovo izvršavanje.

Inače, u SR Hrvatskoj postoje isto različite narodnosti i nismo imali nikakvih posebnih

ekscenčnih situacija, osim kod omladinskih radnih akcija, gde su bili prisutni pripadnici albanske narodnosti, ali to su pojedinačni slučajevi, tako da nije bilo posebnih problema. Inače je, općinskim statutima i regulirana — upotreba zastava naroda i narodnosti. Prihvaća se zaključak CK SKJ, da simbol bude crvena zvijezda petokraka, koja ima pravilan oblik i zlatnožutu ivicu, smeštenu u sredinu, ukoliko je to moguće, ili u gornjem levom uglu zastava narodnosti.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч друг Петар Старчевић, председник Законодавно-правне комисије.

PETAR STARČEVIĆ, *predsednik Zakonodavno-pravne komisije:*

Другарце и другови, овдје се доста споминје Законодавно-правна комисија, а споминјала се и на неколико proteklih sjednica, па ми сада nije jasno šta mi to kao delegati očekujemo od Zakonodavno-pravne komisije.

Ми смо заузели став, с обзиром на раније сједнице, да nije stvar Zakonodavno-pravne komisije да ocijeni političku celishodnost reguliranja nekog akta i, nakon ponovnog razmatranja, opredjelili smo se za dogovor ili za zakon, a isključili smo treću alternativu — društveni dogovor.

Radno tijelo — Odbor za društveno-političke odnose — daje prednost dogovoru, s tim što je rekao, ako druga radna tijela podrže zakon, да ће бити закон. Odbor за питања борца је био за закон.

Ја си сад постављам питање, а сви ми смо мало у чудну позицију доведени, јер, ако ми тражимо и знамо да је то политичко питање и, ако смо се opredelili i tražili stavove i mišljenja Predsjedništva CK SKJ i ako nam je ono sada dalo nešto, od koga mi sada tražimo nešto — drugo? Dakle, сад имамо један конкретан приједлог, сада предлажемо да иdemo u široku javnu raspravu. Dakle, на

prihvatamo prijedlog i mišljenja Predsjedništva CK SKJ.

Ја, исто тако, могу да имам и друго мишљење, можда и мислим да би израз суверенитета био боље — застава, но добро, valjda je i jedno i drugo Predsjedništvo CK то ocijenilo i opredjelilo se за ово. Мислим да је нама ситуација врло озбиљна и у принципу сам за то да ствари не разводњавамо, јер ако у веzi с овим питањем желимо да иdemo у широку јавну расправу, она ће сигурно побудити већи интерес него што је то питање производње, извоза итд; такође мислим да смо спремни да одржавамо зборове satima, а да нам производња стоји, те да кажемо да је то у интересу политике.

По моме мишљењу, ствар је доста озбиљна и založio bih se, без обзира на то што смо рекли да alternativno може и закон и dogovor, да ipak idemo за efikasnijim i bržim rješenjem, а то је закон.

Vidjeli ste да су се у Radnoj grupi delegati konsultovali i да је većina bila за закон и зато се свако од нас данас може pojedinačno izjašnjavati. Биће сигурно различитих stavova, али бићу principijelno rekao да bismo trebali да подржимо и колико год данас не расправљамо о симболу, став Predsjedništva CK. Ако о Приједлогу закона Predsjedništvo zauzme drugačiji став, то је нешто друго. Док egzistira ovakav став, ја бићу лично предложио да о tome не diskutiramo.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Зарија Мартиновић.

ЗАРИЈА МАРТИНОВИЋ /CP Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, предлажем да на следећи начин дођемо до краја дискусије о овоме. Мислим да данас није спорно да се изјаснимо и да подржимо иницијативу Скупштине СР Србије да се на јединствен начин регулише употреба застава народности. Ова два питања лично бих одложио за даљи поступак одлучивања. Да ли да то буде до-

говор или закон, за то постоји Законодавно-правна комисија, па још једном нека то погледају одбори, пошто смо поставили питање проучавања симбола. Зашто не бисмо, сходно том problemu — који симбол, допустили да се још мало поведе дискусија о томе да ли да се донесе закон или договор.

Значи, ја бих данас само предложио да се за први закључак изјаснимо, а да ова два питања, да ли да законом или договором то решимо да ли да буде петокрака или неки други симбол на застави, нека се још мало проуче до момента када се буде предлагао конкретан акт, па ћемо видети како ћемо одлучити.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Молим вас још једном, ми се у вези с актом морамо изјаснити данас, другови делегати. Иначе, ми ништа нисмо учинили ако само подржимо иницијативу, а ми садржај иницијативе СР Србије знамо. Према томе, молим вас да се то има у виду.

Има реч делегат Анте Будимир.

АНТЕ БУДИМИР /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице и другови, бићу веома кратак. Сви смо ми сагласни с тим да се употреба застава народности треба регулисати на јединствен начин у цијелој земљи. Ја мислим да никоме од нас нема потреба шире образлагати ту потребу. У вези с излагањем председника Законодавно-правне комисије, рекао бих слиједеће.

Ја сам као делегат очекивао да ћу у извјештају Законодавно-правне комисије нашег Вијећа наћи прецизан одговор на два питања.

Прво, да ли ће се Законодавно-правна комисија, као матично радно тијело, прецизно опередијелити и предложити Вијећу, као што је то уобичајено у начину рада радних тијела Вијећа, како ову материју регулисати, да ли законом или договором република и покрајина, и то с образложењем шта више одговара нашем друштвено-

-политичком систему и нашем правном систему? Наравно и да ли ће у припреми таквог свог конституисања и Секретаријат за законодавство, стручне, научне и друге институције, полазити од тога шта ће осигуравати ефикаснију примјену онога за шта се Скупштина СФРЈ, односно Савезно вијеће одредјели?

И друго, очекивао сам прецизан приједлог Законодавно-правне комисије — тко ће радити на припреми документа, било закона, било договора. Ми нисмо добили прецизан одговор на ова питања, односно одредјење Законодавно-правне комисије, као матичног или надљежног радног тијела и због тога смо се нашли у ситуацији да овако износимо своја лична виђења, а да се нисмо подробно обавијестили о свим могућим и потребним финесама уређивања овог питања.

О садржини акта, као што је и другарица председница то рекла, данас нећемо расправљати и одлучивати јер то није предмет расправе. Како ћемо то уредити то је ствар предлагача, расправе и ставова Вијећа. Тко ће припремити приједлог акта, комисија или радна група делегата Савезног вијећа или Савезно извршно вијеће, на неки трећи начин то је ствар договора, а како ће се регулирати тај начин употребе застава народности, то је ствар тог акта.

Дакле, предлажем да пређемо на сљедеће тачке дневног реда, да се Законодавно-правна комисија повуче и да припреми прецизан приједлог и да се о томе одлучимо у току данашње сједнице.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко жели реч?

Има реч делегат Илијаз Куртеши.

ИЛИЈАЗ КУРТЕШИ /САП Косово/:

Да поновим да сам и ја, као и сви другови који су до сада говорили о овом питању, сагласни с иницијативом а то произилази из ових при-

премних послова до сада, да би се на јединствен начин регулисала ова изузетно значајна и осетљива материја. Но, када је реч о овом опредељењу, ја такође мислим, као што су другарица председница и један број другова инсистирали, да би било добро да се данас определимо и да не тражимо враћање том питању, јер треба још радити на томе. За мене је то питање јасно. Сагласан сам с тим да је могуће ово питање решити договором република и покрајина, а не друштвеним договором, јер за то, колико сам информисан, нема основа, и савезним законом.

Имајући у виду карактер акта, кога би донели, а имајући у виду укупне функције Федерације, било би више у складу с основама, са суштином политичког система, његове доградње и дотеривања у наредном периоду, ако би се ово питање решило договором република и покрајина. Разлоге човек не мора много да износи и да објашњава. И поред тога што је реч о значајном питању, за ово питање су такође заинтересоване и републике и покрајине које морају да га регулишу. Његова јединственост у опредељењу треба да се обезбеди друштвеним договором који треба да буде исте снаге, ако не и шири и значајнији него што је савезни закон. Ја сам за то да се сада Савезно веће определи. Ако се за то определимо, можемо се договорити о томе да један од матичних одбора формира радну групу, како би смо се договорили са републикама и покрајинама и да се одмах почне радити на томе. Ако би се ишло на друго решење, а и то је могуће, предлажем да носилац израде материјала буде Савезно извршно веће.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч делегат Вилмош Молнар.

ВИЛМОШ МОЛНАР /САП Војводина/:

Другарице и другови, желео бих да кажем да Иницијатива доста дуго чека на решење. У претходном сазиву имали смо исто то питање. Неколико пута смо и радне групе мењали. Могу

рећи да је требало да чекамо од прошлог сазива до данас да се ово питање може регулисати и савезним законом. Било је постављено ово питање тако да се савезним законом оно не може регулисати. Од тада до данас ми наилазимо на период када видимо да имамо експесне случајеве, када се манипулише с тим што не доносимо јединствене ставове у погледу коришћења застава народности.

Нисам због тога за даље одлагање овог питања. Мислим да за то нема потребе. Ми морамо коначно да се одлучимо о томе шта желимо, да ли договор или закон. Ни у ком случају не треба да идемо на шире дискусије и јавне расправе о заставама. Могу вам рећи под пуном одговорношћу да ми у Војводини, од рата, па и у рату, јер су и код нас биле бригаде Петефи—бригаде и словачка бригада и све су ишле са заставом са црвеном звездом у битку и борбу. Никако се не би могло поставити питање — да ли је тада била правилно коришћена та заостава или није, јер се борило за заједништво, братство и јединство ове наше земље и заједнице. Нама у Војводини не смета да се то питање заставе регулише законом.

Желим да кажем да питање заставе није регулисано Уставом САП Војводине, тј. то питање је у надлежности СР Србије. Ми смо, на основу политичких ставова који су донети и дати у овој земљи, користили заставе народности у Војводини и данас их користимо тако што се статутима општина регулише у којој се општини која заостава употребљава, који народ употребљава коју заставу итд. и како ће их употребљавати. Чињеница је да јединствено морамо регулисати то питање употребе заостава за целу земљу. То не треба даље одлагати.

Због тога, молим делегате да данас одлучимо о томе да ли ћемо питање употребе заостава регулисати договором или законом.

Што се мене тиче, ја сам за то да се то питање употребе заостава регулише законом.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли повлачите свој предлог о одлагању доношења договора?

ЗАРИЈА МАРТИНОВИЋ /СР Србија/:

Повлачим свој предлог о одлагању доношења договора.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се даље јавља за реч?

Реч има друг Десимир Јовановић, председник Одбора за друштвено-политичке односе.

ДЕСИМИР ЈОВАНОВИЋ, председник Одбора за друштвено-политичке односе:

Другарице и другови, јавио сам се за реч из простог разлога — да дам подршку другарици председници.

Молио бих да се данас изјаснимо и да крeнемо с мртве тачке на којој се налазимо већ пуне три године, у вези с решавањем овог проблема.

Наиме, Одбор за друштвено-политичке односе, међу првима је одржао своју седницу. Зато је он и оставио алтернативе.

Међутим, сада, када имамо мишљење Законодавно-правне комисије, када смо чули и мишљења осталих делегата, већина је за то да се почне с решавањем овог питања.

Због тога мислим, сада говорим као делегат, да није спорно да донесемо закључак, о томе треба сада да гласамо, па да се то јединствено регулише. Мислим да то није спорно.

Друго питање се односи на начин регулисања — да ли договором или законом.

Одбор се определио за договор зато што није имао у виду остала мишљења. Међутим, ако Законодавно-правна комисија сматра да се то може регулисати законом, да је то успешније и да ће то бити ефикасније него договор, онда морамо да се изјаснимо о томе дизањем руку. Није ништа нелогично и ненормално, после тога што смо чули сва мишљења, да се дизањем руку изјаснимо о решавању овог проблема.

Као што смо видели, ставови Председништва ЦК Савеза комуниста Југославије су дати у

алтернативама, мишљење нашег Одбора је алтернативно, став Законодавно-правне комисије је такође алтернативан. Према томе, речено је — остављамо делегатима Савезног већа, односно делегатима Скупштине СФРЈ да се определе на који начин ће се регулисати ово питање — договором или законом.

Према томе, ми смо у позицији да стварно морамо да се изјаснимо дизањем руку.

Уверен сам да нећемо направити никакву грешку ако се определимо за било које од ова два решења.

Уколико се определимо за закон, онда носилац тог посла треба да буде Савезно извршно веће, односно одговарајући орган СИБ-а.

Уколико се определимо тако да ово питање употребе застава регулишемо договором, онда ће носилац посла бити Одбор за друштвено-политичке односе, као матично тело. Одбор ће спровести поступак за закључивање тог договора. Знамо да ће се након закључивања договора скупштине република и скупштине аутономних покрајина обавезати да својим законима уреде ову материју.

Због тога, још једном вас молим да привођемо крају бар ову, прву фазу рада на овом питању.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко жели реч?

Реч има делегат Лазо Тесла.

LAZO TESLA (SR Hrvatska):

Drugarice predsjednice, drugarice i drugovi delegati, u želji da ne ponavljam ono što su već do sada drugovi delegati rekli, jer smo jedinstveni u mnogim pitanjima, ostalo nam je da još malo porazgovaramo o tome kojim oblikom i na koji način to treba biti regulirano.

Smatram da već iz dosadašnjih diskusija proizlazi, polazeći od stava Zakonodavno-pravne komisije, da je moguć i jedan i drugi način. Dakle, očito da i jedan i drugi način imaju svojih prednosti, a imaju i nedostataka.

Особно, размишљајући о томе, предлажем да ипак то регулирамо законом из неколико разлога, а ја бих се овде определио да истакнем два разлога. Први, сматрам да би се област требала регулирати законом јер би се на овај начин више одражавало заједништво југославенских народа и народности засновано на принципима АВНОЈ-а и опредјелјенима из давне, 1943. године, односно позивом Партије на устанак и рјешавањем националних питања.

Припадника народности има у свим крајевима Југославије, а величина, садржина и заједништво које ми на овај начин изражавамо, сматрам да би овим начином дошло још више до изражаја, док би друштвени договор, на неки начин, ову област регулирало у погледу могућности заједништва, мада би и то законом било досљедније регулирано.

Други разлог је облик заштите, односно злоупотребе у том погледу. Сматрам да и ту чињеницу не смемо занемарити. Област регулирања је изузетно осјетљива и значајна с идејно-политичког, друштвеног и са свих других могућих становишта. О томе је сувишно говорити, али, на жалост морамо се окренути нашој животној стварности да је било појединаца, па и група појединаца који су знали, врло често, злоупотребљавати те симболе и знаке, нашу државну заставу, републичке и друге наше симболе.

Полazeћи од тог искуства сматрам да је добро донјети закон, јер, кад бисмо ишли на друштвени договор, остало би на нашим опредјелјенима да се ми тога придржавамо, а с обзиром на друштвено опредјелјење не може да се регулира тај облик заштите. Другим ријечима, ефикасност у поступању не можемо постићи овим друштвеним договором, за разлику од закона у којем можемо у одредбама да регулирамо она питања на која сматрамо да треба реагирати, на начин, којим би заштита била ефикаснија. Стога би за сваког појединца или групу појединаца који би се одлучили да крше закон, постојала једна законита, самоуправна, па и ова регулатива која ће регулирати и примјену, као и заштиту ових наших заједничких опредјелјења.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко жели реч?

Има реч делегат Ејуб Мујезиновић.

ЕЈУБ МУЈЕЗИНОВИЋ /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице председнице, другарице и другови, с обзиром на значај регулисања овог питања, подржао бих приједлог Одбора за питања бораца и војних инвалида, да се ово питање регулише законом. Одбор је предложио да се ово усклади са чланом 281. тачка 2. Устава СФРЈ, као и са савезним законом, те да би требало да се тако уреди питање застава народности Југославије.

Ја бих то подржао из више разлога. Први је што смо већ прилично одмакли с временом јер се већ три године о томе расправља. Друго, ако би се ово питање регулисало друштвеним договором, још би се отео период времена за разматрање. Треће, предложио бих да се ово питање регулише путем закона и то по хитном поступку.

Тиме бисмо окончали ову иницијативу коју је дала Скупштина СР Србије и тиме бисмо регулисали ово на начин који је најсврхисходнији и најпodesнији за регулисање овог питања.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч делегат Бранко Костић.

БРАНКО КОСТИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, извињавам се што по други пут узимам реч. Хтео сам само да дам нека објашњења. Уколико се ово питање регулише договором република и покрајина, Федерација не може бити учесник у том договору, па, према томе, не могу ни радна тела Скупштине бити носиоци овог посла, него ће то радити координационо тело које одреде републике и покрајине својим договором, тако да буде јасно о чему је реч.

Друго питање што изазива одређене могуће компликације је да ако републике и покрајине

јине утврде договором изглед застава народа и народности, онда, у сваком случају, та застава мора да носи неки симбол југословенског суверенитета и интегритета, а то ће бити или петокрака, или грб, или застава Југославије. Будући да је за употребу ових симбола искључива надлежност Федерације, она то мора уредити неким својим актом, а то је, највероватније, закон.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч?

Ако нико не жели реч, можемо ли закључивати? /Да/

Пре закључка, молим да се изјаснимо у вези с видом акта. Имамо различита мишљења, а различита мишљења су и у радним телима, односно у Одбору за друштвено-политичке односе, иако он није категоричан у свом закључку. Он је дао могућност да може бити и једно и друго, у зависности од тога како ће се изјаснити остала радна тела. Имамо мишљење Одбора за борце и војне инвалиде који предлаже закон, а данас смо чули и мишљења делегата који су учествовали у данашњој расправи.

Зато предлажем да се изјаснимо само о виду акта којим ћемо регулисати то питање.

Молим делегате да се изјасне, ко је за то да се ово питање употребе застава народности Југославије уреди законом, да дигне руку? /Сви/

Ко је против? /Нико/

Ко се уздржава? /Нико/

Констатујем да је Савезно веће усвојило предлог да се питање употребе застава народности Југославије уреди савезним законом.

Према томе, предлажем да Веће донесе следеће закључке:

1/ Полазећи од иницијативе Скупштине СР Србије, да се у Федерацији закључи договор, о употреби застава народности, Веће сматра да у Федерацији треба на јединственим основама уредити облик, садржину, услове и начин употребе застава народности, у складу с Уставом СФРЈ, уставима република и аутономних покрајина и ставовима утврђеним у документима друштвено-политичких организација у Федерацији, и

2/ Савезно веће задужује Одбор за друштвено-политичке односе да припреми предлог за доношење закона о употреби застава народности Југославије у року од 30 дана.

Имамо у виду то да овај предлог заснивамо на томе што се читав посао који се до сада урадио, обављао у Скупштини СФРЈ у радним групама које смо ми формирали када смо се одређивали у вези с овим питањем.

Да ли Веће прихвата ове закључке?

Има реч делегат Радивоје Шћекић.

РАДИВОЈЕ ШЋЕКИЋ /СР Црна Гора/:

Другарице и другови, другарице председнице, устао сам због једног предлога који је другарица Такева предложила за закључак ове тачке дневног реда.

Као што знате, требало је да пођемо од тога да тек послје двадесетак година расправљамо о овако важној и политички суптилној ствари као што је регулисање, у Скупштини, употребе застава народности. Морали бисмо самокритички, иако и то нијесмо радили, да иступимо да сами себи замјеримо што тако крупне, осјетљиве и далекосежне обавезе споро рјешавамо.

Друг Тито је, ви се тога сјећате, на IX конгресу СКЈ рекао шта о овоме мисли. Но, разумије се, нити треба нити желим у то сада да улазим. Биће за то прилике. Али, сматрам да Одбор за друштвено-политичке односе, чији сам члан, не треба да врши припрему закона.

Сматрам да, самим тим што је проблем врло сложен и крупан и што га с државно-правне тачке гледишта, а и иначе треба поставити како ваља и у рекордном року завршити, најцелисходније је, најоправданије и најбоље да носилац обавезе буде Савезно извршно вијеће, како са стручне, тако и са сваке друге тачке гледишта. Молим вас да то уважите. Због тога сам устао да дам овај предлог.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Имала сам у виду предлог који је био присутан, да носилац посла буде Савезно изврш-

но веће. Морам да вас подсетим другови, а већ сам рекла да је читав рад до сада на овој проблематици, био у Савезном већу, односно у Скупштини СФРЈ. Савезно извршно веће није било уопште у овај посао укључено. То је једно.

Друго, имајући у виду да се ми сви залажемо за то да се ово питање реши што пре, предложила сам рок да се предлог за доношење закона припреми за 30 дана, а то практично значи до краја ове године, имајући у виду и опредељење које стоји у ставовима Председништва ЦК Савеза комуниста Југославије да се ово питање до краја године реши. Управо смо то имали у виду и предложили да носилац посла буде Одбор за друштвено-политичке односе, да даље не бисмо ширили посао и сада, на почетку, некога укључивати. Да се разумемо, то никако не значи да у овом моменту, када је реч о предлогу за доношење закона, Савезно извршно веће остане по страни. Сва стручна питања радиће Савезно извршно веће, заједно с Одбором за друштвено-политичке односе и, разуме се, Стручна служба Скупштине.

Да ли се слажете с тим?

Има реч делегат Момчило Букилић.

Извињавам се, друже Букилићу, што сам пре тебе рекла шта мислим.

МОМЧИЛО БУКИЛИЋ /СР Црна Гора/:

Ја се извињавам, вријеме је поодмакло, а само сам хтио нешто рећи у вези с дијелом закључка који се односи, а предложила је то и другарица предсједница, на ставове друштвено-политичких организација. Молио бих да се прецизира да, када су у питању ставови друштвено-политичких организација, у дијелу расправе која је данас вођена, се они односе на потребу регулисања питања на јединствени начин, што хитније и што брже и што се тиче форме и облика.

Око овог другог дела закључака, да не бисмо прејудиицирали ствар, рекли смо да би то требало у широј расправи урадити.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Има ли ко неки нови предлог?

Има реч делегат Јусуф Кељменди.

ЈУСУФ КЕЉМЕНДИ /САП Косово/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, мислим да је сасвим трезвено, умесно и по специфичној политичкој и друштвеној тежини добро, да Савезно извршно веће направи предлог овог закона за који смо се ми определили. Учешће нас, из свих република и покрајина, потребно је јер је реч о осетљивом питању. Реч је о једном закону који је врло деликатан по својој политичкој специфичности, па према томе не може да буде један одбор у Скупштини терен договора република и покрајина, консултација итд, као што то може да буде Савезно извршно веће.

То би био истовремено и јединствен случај у овој Скупштини у ових 5 година, колико сам у њој, да нам један одбор предложи закон, а може да га предложи и штета је што законе не предлажу и одбори итд. Ја се с тим слажем, али зашто ово деликатно питање оставити одбору да он направи предлог закона, а не дати то Савезном извршном већу.

Ја сам за то да предлог закона направи Савезно извршно веће.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Молим вас, има два предлога.

То је предлог који сам дала да носилац посла буде Одбор за друштвено-политичке односе и предлог да то буде Савезно извршно веће.

Жели реч друг Момчило Вучинић, члан СИБ-а.

МОМЧИЛО ВУЧИНИЋ, члан СИБ-а:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, мислим управо онако као што је овде истакнуто, да је од почетка до краја рад на овом веома деликатном и сложенем послу вођен и разматран у оквиру Скупштине СФРЈ, што је сасвим нормално. Ако иједан законски предлог треба да буде ношен од стране радних тела Скупштине, то је управо овакав и овај законски предлог.

С обзиром на сву сложеност питања и проблематике, треба да буду консултоване и све скупштине социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, и нормално је да те контакте и консултације врши радно тело овог вијећа и ове Скупштине. Мислим да је и то права прилика да се смањи, односно на другој страни да се повећа број предлагача што се тиче других субјеката, а не само СИБ-а, где се у свим извјештајима констатује да је одсуство предлога других субјеката, минус у нашем скупштинском делегатском систему.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Имамо два предлога.

Најпре да разјаснимо први закључак.

Први закључак се односи само на онај део шта би требало јединствено регулисати, а ми у то сада не улазимо, већ само у оне проблеме који би требало да на јединствен начин, буду регулисани.

Мислим да је то јасно што се тиче првог закључка.

Други закључак садржи два предлога, другови делегати. Подразумевам два предлога имајући у виду сложеност посла који се мора урадити и зато мислим да се о њима изјаснимо посебно.

Један је предлог да задужимо Одбор за друштвено-политичке односе да нам припреми Предлог за доношење закона о употреби застава народности Југославије у року од 30 дана.

Други је предлог да задужимо Савезно извршно веће да учини исти посао у року од 30 дана.

Молим вас, пошто су два различита предлога, а видим да се делегати не повлаче, да се у вези с та два предлога изјаснимо.

Мислим да би то било најбоље.

Ко је за предлог да носилац посла буде Одбор за друштвено-политичке односе? /Осамдесет гласа делегата/

Ко је против? /Тридесет три делегата/

Ко се уздржао од гласања? /Нико/

Према томе, констатујем да је прихваћен закључак да носилац посла буде Одбор за друштвено-политичке односе и да припреми предлог за доношење закона у року од 30 дана.

Предложила бих паузу од 20 минута.

(Пауза у 12 сати и 5 минута)

POSLE PAUZE

(Nastavak sednice u 12 sati i 35 minuta)

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Можемо ли наставити рад, другови делегати? /Да/

Прелазимо на четврту тачку дневног реда:

Предлог закона о изменама и допунама Закона о правима и дужностима савезних органа у погледу средстава у друштвеној својини која они користе

Делегатима су достављени: Предлог закона и извештаји Одбора за буџет Федерације, Одбора за правосуђе, Одбора за рад, здравље и социјалну политику и Законодавно-правне комисије.

Представници Савезног извршног већа су: др Петар Вајовић, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за правосуђе и организацију савезне управе и Светозар Зечар, заменик савезног секретара за правосуђе и организацију савезне управе.

Известиоци радних тела су: Одбора за буџет Федерације делегаткиња Верица Лудић; Одбора за правосуђе делегат др Миодрог Трифуновић; Одбора за рад, здравље и социјалну политику

делегат Драгољуб Јакић, а Законодавно-правне комисије делегат Петар Старчевић.

Отварам општи претрес Предлога закона.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Закључујем општи претрес.

Отварам претрес текста Предлога закона.

Одбор за буџет Федерације поднео је амандман којим се после члана 20. додаје нови члан 21.

С поднетим амандманом сагласио се представник предлагача, а подржала га је и Законодавно-правна комисија.

Одбор за правосуђе поднео је амандман на члан 44 б. став 1. С поднетим амандманом сагласио се представник предлагача.

Законодавно-правна комисија поднела је амандман на члан 10. — нови члан 44 г; амандман на члан 10. — нови члан 44 д. и 44 ж; амандман на члан 10. — нови члан 44 г. и амандман на члан 10. — нови члан 44 е.

С поднетим амандманима сагласио се представник предлагача.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Стављам на гласање Предлог закона.

Ко је за, молим да дигне руку? /Сви/

Има ли ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је Савезно веће усвојило Предлог закона о изменама и допунама Закона о правима и дужностима савезних органа у погледу средстава у друштвеној својини која они користе, с амандманима Одбора за буџет Федерације, Одбора за правосуђе и Законодавно-правне комисије.*

Полазећи од става Одбора за рад, здравље и социјалну политику, предлажем да Веће донесе и следеће закључке:

1/ Савезно веће задужује Административну комисију Скупштине СФРЈ да размотри и предложи решења о праву на стан и о употреби доприноса за стамбену изградњу за делегате Скупштине СФРЈ који остварују надокнаду личног дохотка у Скупштини СФРЈ, а радни однос им мирује;

2/ Веће препоручује свим органима који одлучују о давању стана на коришћење по овом закону да што пре својим актима уреде обавезу учешћа личним средствима функционера, руководећих радника и радника у савезним органима приликом добијања друштвеног стана, на јединственим основама;

3/ Веће задужује Савезни секретаријат за правосуђе и организацију савезне управе да припреми јединствене основе за уређивање учешћа личним средствима, и

4/ Веће сматра да приликом доградње политичког система ваља размотрити могућност да се јединствено уреди стицање сусвојине на друштвеној својини.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/

Прелазимо на пету тачку дневног реда:

Предлог за доношење закона о системима веза

Делегатима су постављени: Предлог за доношење закона и извештаји Одбора за унутрашњу политику, Одбора за народну одбрану, Одбора за правосуђе и Законодавно-правне комисије Већа.

Представници Савезног извршног већа су: Мустафа Пљакић, члан Савезног извршног већа и председник Савезног комитета за саобраћај и везе и Андреј Грахор, заменик председника Савезног комитета за саобраћај и везе.

Известиоци радних тела су: Одбора за унутрашњу политику делегат Бранко Костић; Одбора за народну одбрану делегат Антон Зрнић; Одбора за правосуђе делегат Владимир Врбица, а Законодавно-правне комисије делегат Петар Старчевић.

Отварам претрес у начелу Предлога за доношење закона.

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Бранко Костић.

БРАНКО КОСТИЋ, известилац Одбора за унутрашњу политику:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, као известилац Одбора за уну-

* Закон је објављен у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 64 од 28. XI 1986.

трашњу политику задужен сам да вас обавестим да је Одбор у складу са својим закључком који је донео приликом разматрања Предлога за доношење закона о систему веза, на седници од 18. новембра текуће године, још једном размотрио нека отворена питања технолошког јединства система веза, која се, по мишљењу Одбора, предложеним решењима у Нацрту закона не разрешавају у потпуности.

Председник Савезног комитета за саобраћај и везе, на захтев Одбора, обавестио је делегате о томе како и на који начин се жели обезбедити у пракси технолошко јединство система веза у земљи, као и о разлозима који су определили предлагача да на начин на који је то у закону предложено, одреди однос између ЛПТТ-а и ЈРТ-а, као носиоца два највећа система веза у земљи.

Смисао поновне расправе о овим питањима на седници Одбора био је, да с обзиром на различите ставове који су били присутни у првој расправи, као и на чињеницу да су у Одбору, морам да кажем, различита мишљења о овим питањима доставили Заједници ЛПТТ РТВ Београд и РТВ Љубљана, да помогну предлагачу у даљем раду и изналажењу најбољих могућих решења о свим питањима која су од значаја за безбедност земље и технолошко јединство система веза.

У дискусији на седници пошло се од постојећег стања у области система веза у земљи. Ове везе карактерише велики бој техничко-технолошких, различитих и међособно недовољно повезаних система веза, као и потребе да се што пре обезбеди остваривање јединствене политике развоја система у Југославији.

Залажући се за ефикасан, рационалан, безбедан, и технолошки јединствен систем везе Југославије, чланови Одбора су указали предлагачу закона на то да би требало у закону прецизније да се утврди шта је то технолошко јединство система и на којим се функционалним основама може планирати и спроводити политика развоја технички јединственог система веза, као и на то шта се тачно подразумева под јединственим техничким и другим условима за обавезно повезивање система веза у земљи.

Обавеза усклађивања планова и програма система веза, члан 44. Нацрта, требало би да буде тако прописан да онемогући монополистички положај великих система веза у односу на мање, и да истовремено обезбеди да се ниједна инвестиција у будуће не одобри ако не буде усаглашена у смислу заједничких интереса развоја технички јединственог система веза и телекомуникације у Југославији.

Различита мишљења која су се јавила у вези с начином регулисања неких односа између ЈРТ-а и ЛПТТ-а, у члану 35. и члану 45. Нацрта закона, указују на потребу да се посебна пажња посвети плану интеграције на технички јединственим основама ова два највећа система веза у земљи.

Да ли ЛПТТ као основ система веза Југославије треба да предузме преносни део радио и телевизијских програма, а да ЈРТ у свом систему задржи само програмско-производни део, питање је које је потребно свестраније размотрити и наћи адекватнија решења. Неоспорно је да постоје различити интереси како између ова два велика система, тако и унутар самих система. С једне стране између ЛПТТ и ПТТ организација на територији земље, а с друге стране између ЈРТ-а и радио-телевизијских кућа у земљи.

Међутим, све те различите интересе, по мишљењу Одбора, потребно је ставити у друштвени контекст који намеће нужност интеграције, и то интеграције удруженог рада.

Савезним законом би требало предвидети таква решења која ће подстицати интеграцију удруженог рада у области јединственог техничко-технолошког система веза и система који је од значаја за безбедност земље у целини. Свакако треба оставити могућност за увођење нових достигнућа технологије на том подручју, јер, поред тога што код нас постоји више система веза, постоје и технолошки проналасци који омогућују ефикасно повезивање тих различитих система.

С обзиром на сву сложеност проблематике, као и на чињеницу да су одређеним решењима предложеним у Нацрту закона Одбору достављена различита мишљења, а имајући у виду да се законом регулише и уско стручна проблематика,

Одбор је затражио од предлагача да уз Предлог закона о систему веза припреми за делегате информацију о актуелним питањима развоја и функционисања система веза у земљи, с посебним освртом на стање веза у пограничним подручјима и с предлогом могућих права даљег развоја ових система.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч? /Нико/

Закључујем општи претрес.

Отварам претрес у појединостима Предлога за доношење закона.

Има реч делегат Миливој Јурињак.

MILIVOJ JURINJAK (SR Hrvatska):

Drugarice predsjednice, drugarice i drugovi delegati i ostali prisutni, smatram potrebnim da se u ovu ocjenu i s ovih stanovišta veza interesa računarskih centara i terminala u socijalističkim republikama i socijalističkim autonomnim pokrajinama, uključuje i povezivanje informatičkih sistema za potrebe jugoslavenske privrede i znanosti u cjelini. Smatram da bi se isto moglo uvrstiti i naći mesto u članu 2. ovog Prijedloga za donošenje zakona i u članu 26. Smatram da je ovo vreme da se sada počne raditi na tim materijalima, da se prihvati razmatranje ovog zakona, s obzirom na to da već postoje problemi u navedenim sistemima komunikacija.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли ко даље жели реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем, полазећи од ставова Одбора за унутрашњу политику и Одбора за народну одбрану као и расправе у Већу, да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће усваја Предлог за доношење закона о системима веза;

2/ Веће задужује Савезно извршно веће да приликом израде текста Предлога закона узме у обзир мишљења, примедбе и предлоге изнете у извештајима радних тела Већа /Одбора за унутрашњу политику, Одбора за народну одбрану, Одбора за правосуђе и Законодавно-правне комисије/, као и расправе на седници Већа.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/

Прелазимо на шесту тачку дневног реда:

Извештај о функционисању система робних резерви у функцији стабилности тржишта

Делегатима су достављени: Извештај о функционисању система робних резерви у функцији стабилности тржишта и извештаји Одбора за друштвено-економске односе и Одбора за народну одбрану.

Прилози, који носе ознаку „државна тајна”, стављени су на увид делегатима у просторијама за делегације и делегате.*

Достављен вам је и извештај Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду.

Представници Савезног извршног већа су: Александар Донећ, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за тржиште и опште привредне послове; Драган Мозетић, заменик савезног секретара за тржиште и опште привредне послове, и Боровоје Живановић, директор Савезне дирекције за робне резерве.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-економске односе делегат Жарко Коленда; Одбора за народну одбрану делегат Викторија Поточник, Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду делегат Драгољуб Јакић.

Отварам претрес Извештаја.

Ко се јавља за реч?

Реч има делегат Фикрет Абдић.

ФИКРЕТ АБДИЋ /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице и другови делегати, подржавајући Извештај, оцјене и ставове Савезног извршног

* Isti se mogu koristiti u Službi za informisanje i INDOK poslove u skladu s Poslovníkom o radu Veća Skupštine SFRJ

ног вијећа, као и извјештај Комисије за пољопривреду, осјећам потребу да нешто више кажем о дијелу Извјештаја који се бави питањем резерви пољопривреде у пољопривредно-прехрамбеним производима.

Прије свега, мислим да сам Извјештај, односно наслов, не одговара циљу, ако не бисмо ту ствар исправили у складу са ставом 1. Закључка Савезног извршног вијећа, у коме се надлежни органи задужују да у 1987. години изанализирају повезаност савезних, републичких, покрајинских, односно општинских резерви, комбинирајући то са закључком који је донијела Комисија за пољопривреду, да се прије тога изврши детаљна анализа функционисања резерви пољопривредно-прехрамбених производа.

Ово истичем због тога што у самом наслову стоји „Извјештај о функционисању система робних резерви у функцији снабдијевања тржишта”. Међутим, ако ми радикално не промијенимо начин рада робних резерви, односно њиховог функционисања, оне неће бити у функцији снабдијевања тржишта. Ријеч је о сљедећем.

Под хитно се мора замијенити систем позајмица одређених пољопривредно-прехрамбених производа системом продаје по адекватним цијенама, које неће ланчано утицати на цијене других пољопривредно-прехрамбених производа. У противном, ми ћемо имати сталан сукоб удруженог рада и Савезне дирекције, односно републичких, покрајинских и општинских дирекција материјалних резерви, јер ће се покушавати с тим да се цијели систем сведе на начин давања позајмица, да би се премостио одређени период и да се не дозволи ради тога повећање цијена, а да се организација удруженог рада обавезе да врати количине производа у вријеме када понуда буде већа.

Овдје није ријеч само о интервенцијама да би се сачувала производња, већ је ријеч о интервеницији да би се обезбиједио стабилан раст цијена. Иначе, у досадашњем начину рада, увијек је било ријечи о компромису, односно о рјешенима на штету привреде, па због тога није нормално очекивати сарадњу удруженог рада и дирекција на свим нивоима, ако се овај, кључни проблем, не разријеша.

Истовремено, истичем да је ријеч о крупном питању које није тако лако ријешити и зато је добар став СИБ-а да се у 1987. години задуже надлежни органи да темељито сагледају ову повезаност, комбинујући тај став са закључком Одбора за пољопривреду, који инсистира на даљој анализи функционисања материјалних резерви пољопривредно-прехрамбених производа.

Даље, сматрам да се нека питања која третирају Извјештај, оцјене и ставови Савезног извршног вијећа, као и приједлог Комисије, могу рјешавати и касније, али да се питање кукуруза мора одмах рјешавати. Због тога, сматрам да је јако добро што је учињена ова мјера повлачења одређених количина кукуруза од произвођача, прије свега пољопривредних произвођача. Међутим, цијелу ту ситуацију с кукурузом требало би помно пратити, не чекајући ни ову детаљну анализу. Ако буде требало повлачити и сљедећи потез, мислим да би га требало повући, јер би било опасно да ову земљу оставимо у увјерењу да је лошије када постигнемо високе приносе у одређеној пољопривредној култури, неко када их не постигнемо. Отприлике, данас смо у таквој ситуацији у земљи, кад је ријеч о овогодишњем роду кукуруза.

С друге стране, мислим да би свако одлагање рјешавања питања кукуруза доводило до сукоба између ратара и сточара, а то би тек мултиплицирало проблеме које имамо у области пољопривреде, што ни у ком случају не би смјели дозволити.

Посебно инсистирам на томе да се у 1987. години сагледају средства са становишта квалитета и обима, али не само да се, како је у материјалима наплашено, обезбеђују средства за куповину робе. Мислим да ми морамо обезбиједити већа средства и за изградњу складишног простора, и за изградњу силоса, а посебно за изградњу раскладних капацитета.

Кад ово истичем, онда не могу а да се не осврнем на питање третмана меса, резерви меса, које би требало радикално у 1987. години поставити, мада није реално очекивати да оно функционише како треба у сљедећој години. Произвођачи меса би били задовољни ако би то заживјело на прави начин тек у 1988. години.

Ријеч је о следећем. Да бисмо лагеровали месо ми, прије свега, морамо обезбиједити раскладни простор. Кад је у питању кукуруз, имамо могућност да га ускладиштимо код индивидуалних пољопривредних произвођача, а када бисмо имали вишак меса, не бисмо га могли ускладиштити јер имамо два проблема. Прво, у питању је мјесто цје ће се то месо смјестити, а други проблем је у томе што, ако желимо да имамо стабилну производњу меса а истовремено и континуирано снабдијевање, морамо стално држати одређене количине меса у резерви. Те резерве ће морати трајати више од пола године, а то значи да ће то месо, хтјели ми то или не, у одговарајућем проценту морати завршавати у преради, тј. мораће се продавати по нижим цијенама од тржишних. Такав је случај с увозним месом чије цијене изазивају одређена реаговања наших потрошача, јер се каже да је цијена увозног меса, рецимо из Западне Европе, два и више пута нижа, а штампа врло често том питању даје крупно мјесто без правог образложења, тј. да је ту ријеч о месу које је стајало у резервама Европске економске заједнице и које више није за употребу у свјежем стању, те се мора прерадити и имати нижу цијену.

Ми се, у Југославији, можемо одредити за ово, али никад нисмо имали средства из којих би формирали разлику између тржишне цијене и цијене коју може поднијети и треба да донесе прерада, с обзиром на умањену вриједност тог меса.

И, на крају, сматрам да би било вриједно да видимо, у складу с новим овлашћењима која имају дирекције, а то нису третирали ови извјештаји, да се позабавимо кадровском попуном дирекција, од општинских до Савезне дирекције материјалних резерви. Ако хоћемо да резерве уистину имају праву функцију која им припада, морамо имати стручне, способне и том послу одаће кадрове. То захтијева једну посебну ревизију постојећих и довођење нових кадрова, који су спремни и способни да реализурају ове закључке. То би биле моје сугестије.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем, полазећи од расправе у Већу и ставова Одбора за друштвено-економске односе и Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду, да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће прихвата Извештај о функционисању система робних резерви у функцији стабилности тржишта, с оценама и ставовима Савезног извршног већа;

2/ Веће констатује да систем робних резерви није у потпуности заживео, па се ни програми образовања робних резерви, по правилу, нису реализовали у целости на свим нивоима система, што се одражавало на остваривање функције робних резерви и обезбеђење стабилности нормалног функционисања јединства југословенског тржишта. С тим у вези, Веће истиче потребу да се доследним спровођењем Закона о систему робних резерви и других законских прописа обезбеди ефикаснији систем робних резерви у организацијама удруженог рада, општинама, градовима, покрајинама, републикама и Федерацији;

3/ Веће такође истиче да доградњом система треба обезбедити координирано и рационално функционисање робних резерви на свим нивоима, доследно спровођење система друштвеног управљања резервама, стабилне и сталне изворе средстава финансирања и извршити даље подруштвљавање функције робних резерви уз потпуно учешће удруженог рада, република и аутономних покрајина, и

4/ Веће, исто тако, оцењује да је неопходно да се сачини детаљна анализа о функционисању резерви пољопривредно-прехранбених производа и при том оцени њихов допринос стабилности домаћег тржишта и утицаја на смиривање раста цена. Код израде анализе требало би поћи од одређења у Друштвеном плану Југославије за период од 1986. до 1990. године.

У последњем закључку је и предлог који је делегат Фикрет Абдић дао у својој расправи.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/
Прелазимо на седму тачку дневног реда:

Извештај о спровођењу Резолуције Скупштине СФРЈ о политици економских односа с иностранством

Делегатима су достављени: Извештај о спровођењу Резолуције Скупштине СФРЈ о политици економских односа с иностранством, резиме Извештаја, оцене и ставови Савезног извршног већа и извештај Одбора за спољну политику.

Представници Савезног извршног већа су: Ненад Крекић, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за спољну трговину и Милорад Унковић, заменик савезног секретара за спољну трговину.

Известилац Одбора за спољну политику је делегат Ибрахим Хаџић.

Отварам претрес Извештаја.

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Мирко Димитријевић.

МИРКО ДИМИТРИЈЕВИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и други ви делегати, проблематика о којој данас разговарамо има судбоносан значај за даљи развој не само економских, већ и политичких односа унутар наше заједнице.

Сведоци смо, на основу досадашњих расправа у јуну, јулу, па и данас, да разним променама наших мера желимо да мотивишемо ООУР-е за повећање извоза, а самим тим и за побољшање резултата у области економских односа с иностранством.

Због тога данас морамо закључцима да предвидимо одговорност за неизвршење планираних задатака или пак одговорност за лоше концептирану политику која је евентуално дата у Резолуцији, јер треће алтернативе нема.

Свестан сам тога да проблематика није једноставна, већ изузетно сложена, везана и за активности других земаља, а не само активност наше

земље. Наш концепт економских односа с иностранством мора да се заснива на реалним основама и да се реализује на нивоу земље према предвиђеној пројекцији, уз конкретну одговорност свих субјеката у Федерацији, а посебно у републикама и покрајинама.

У области остварења задатака у економским односима с иностранством, нема места за принцип солидарности. Тај принцип може да се примењује у области економског развоја, као и у области решавања неких питања, која се, због наметнуте економске ситуације, у појединим подручјима не могу решити на други начин.

Извештај нам је показао стање и проблематику у остваривању Резолуције. Све оцене и аргументи су за нас врло важно сазнање о ситуацији економских и укупних односа у свету. Међутим, остварење Резолуције зависи од ангажовања унутар наше земље, растерећења привреде од огромних издвајања за прегломазни апарат државе, посебно република и покрајина, као и од смањења издвајања за наше превелике апетите у заједничкој потрошњи. Неће ни једна економија других земаља да плати оволика наша оптерећења за општу и заједничку потрошњу, која је, по мојој оцени, један од основних извора инфлације у нашој земљи.

Ни једна резолуција, сама за себе, ни један документ, сам за себе, не значи ништа ако се у њој или у њему не предвиде праве, дугорочне, подстицајне мере за повећање извоза. Превелико државно дириговање, превелики број папира, администрирање само успоравају убрзани ток повећања извоза. Посебан проблем чине многа тајна документа тзв. строго пов. упутства. Они који стварају уговоре и послове са страним партнерима нити знају, нити се неко из државних или осталих служби сети да их позове и да им усмено каже шта се у тим „тајним” документима предвиђа.

За наше услове, карактеристично је да се честим променама режима мењају услови пословања основних организација удруженог рада. Веома је добро што смо утврдили основе политике и смернице, као и правце активности у области економских односа с иностранством. Међутим, понављам оцену, без обзира на сву сложеност услова у којима живимо и радимо, мислим да врло

споро остварујемо циљеве ове стратегије. Највећи утицај на овакву спорост и недоследност сигурно има наша разумљеност и аутархичност, о чему је у Извештају било речи, те то овде не желим да понављам.

Не слажем се с оценом да смо почетком ове године на време донели основне законе и мере у области економских односа с иностранством. Без обзира на њихову позитивност и новине које ови закони садрже за носиоце, практичне реализаторе економских односа с иностранством, на почетку пословне године било је много непознаница. Практично се почело из почетка. Зна се како су и када закони о економским односима с иностранством донешени. Слободно могу да кажем да наша привреда нити је била довољно спремна, нити је имала времена за прилагођавање, како би у битно измењеним условима реализовала своје већ договорене обавезе према иностраним партнерима.

Због овога, сматрам да ће сви они који су више извозили на страно тржиште — Запад пре свега, имати огромне губитке у овогодишњем пословању. То је евидентно после деветомесечног резултата пословања. Изменом прописа о економским односима с иностранством, нису се носиоци економских односа истовремено ослобађали и разних огромних давања. Напротив, још је више обавеза по разним основама прикачено дохотку који се мукотрпно зарађује.

У овој години све основне организације плаћају царину на увоз репроматеријала за производњу намењену извозу. Не разумем ову промену у односу на раније могућности када је увоз намењен извозу на конвертибилно тржиште био ослобођен царине и царинских дажбина. Робни кредити из иностранства у овој години подлежу огромном администрирању. Поред царине која се ове године плаћа на увоз репроматеријала по овом основу, као и потребних режимских права за коришћење робних кредита, још већа опасност по доходак вреба курсним разликама које су руинирале и онако мали доходак који припада радним организацијама. Наравно, оним организацијама које су користиле ове робне кредитне.

Посебно су нејасне курсне разлике од момента прилива девиза у земљу, до момента при-

лива истих на рачун банке која води девизно пословање радне организације.

Извештај о коме разговарамо истиче обавезу банака да се с радним организацијама, корисницима девизног робног кредита, направе посебни договори везани за продају девиза и њихово право на реоткуп истих.

Све дотле, не поставља се питање договарања с банкама. Проблем наступа онда, када банка неће да сноси негативне курсне разлике за износ купљених девиза у моменту реоткупа. Тако да те обавезе углавном падају, на терет корисника кредита.

Због тога се не користе довољно девизно-робни кредити. Разлози леже у прекрутој, и неприлагођеној пракси банака према овој области. Курс долара у првом, па и у другом кварталу, оштетио је доходак основних организација извозника. Неприлагођен курс долара је код многих организација изазвао потребу за новим динарским средствима која су обезбеђивана из краткорочних кредита, а радној организацији је наметнут нови трошак у виду веома високих камата.

Интересантно је да све ово није благовремено сагледано, а последице у виду штете по доходак су, наравно, огромне.

Стимулативне мере за подстицај извоза на конвертибилно тржиште донете су јуна месеца. Важиле су за извоз у II полутођу. Значи да су носиоци извозне активности препуштени сами себи за период у I полутођу. Нове мере за 1987. годину, још нису довољно познате.

На прошлој седници смо дали мишљења о Нацрту резолуције развоја у 1987. години. Резолуција је сама за себе само, значи, оквир мера и планова развоја за њену реализацију. Економски односи с иностранством су њен најзначајнији део. Они морају донети мере, далеко пре него што се то данас чини. Не може се уважити оцена дата у Извештају да су мере из области економских односа, дате на време. Време за доношење мера је најдаље до краја августа, или до почетка септембра, јер, почетком пословне године, не почиње пословни живот, већ се, за договарање с партнерима, мора обезбедити право време.

Сложићете се да је апсурдан сваки разговор о пословима без сазнања услова под којима

ћемо радити у наредној години. Сваке се године о овој прича и ту се стане.

Код заједничких улагања тешко је објаснити зашто се плаћа царина на улог иностраног партнера. Уговори о кооперацији значе само режимску предност, али, доходовно, на старту су уласком материјала у земљу оптерећени за износ свих давања царина и царинских дажбина које се плаћају као и за увоз редовне робе. Зашто се то не сагледа? Било је захтева за ослобађањем од ових дажбина, али изгледа да је фискални захват важнији од облика сарадње с иностранством. Није ни чудо што нема много интересовања за заједничка улагања и кооперативне програме с иностранством. Спољног партнера у овим пословима интересује, знате већ шта. Већ годину и више дана удружени рад поставља питање стимулација за послове дораде које остварује на западном тржишту. За сада то још није решено. Лично мислим да је потребно стимулисати све што има иницијативу за сарадњу са тржиштем Запада, па макар то био и само рад.

Овлашћен сам од Групације Југославије ко-жарско-обућарске делатности у којој радим, у циљу нашег доприноса бољем решавању услова и мера за наш даљи рад у области економских односа с иностранством, предложим и следеће мишљење и закључак, те молим да се, евентуално, Веће о њима изјасни:

а/ мере којима ће се остварити услови за реализацију циљева и задатака из Резолуције за 1987. годину, а нарочито оне из области економских односа с иностранством, морају да омогуће реалне услове за подстицај реализације истих, што значи, морају се прилагодити условима рада у овом периоду;

б/ за обезбеђење виших облика сарадње с иностранством неопходно је створити такве услове, који ће мобилисати не само радне организације у земљи, већ и створити интерес и сигурност страног улагача, да ће остварити интерес који он очекује, затим, максимално растеретити оваква улагања царинама и другим трошковима, који само поскупљују пословање, а дестимулишу радне организације на овакве захвате;

в/ заустављање раста укупних захватања из дохотка организација удруженог рада уз оба-

везу да се односи у распоређивању друштвеног производа мењају у корист онога ко ствара овај друштвени производ;

г/ неопходно је обезбедити реалнији обрачун резултата пословања и заштиту акумулације и репродуктивне способности организација удруженог рада;

д/ обезбедити механизам за одговарајућу доходовну мотивисаност извозника на конвертибилно подручје, значи, обезбедити реалан курс динара;

ђ/ подстицај извоза и повраћаје исплаћивати без одлагања, а ако то изузетно није могуће, на неисплаћена средства платити камату по каматној стопи за краткорочне кредите, а неопходно је обезбедити и подстицаје за извоз у виду дораде;

е/ кредите за припрему извоза и извоз на конвертибилно подручје, не треба ограничавати, а њихово наменско коришћење треба оштро санкционисати и ригорозно контролисати;

ж/ за кредите за извоз и припрему извоза, треба обезбедити максималну стопу реесконта из примарне емисије;

з/ кредите за припрему извоза и извоз треба одобравати уз снижене каматне стопе, при чему средства за компензирање разлике треба обезбедити на основу увозних дажбина;

и/ извозним организацијама треба омогућити ангажовање новчаних робних кредита за опрему и за сировине, без царина и царинских дажбина, уз услов да се тиме обезбеђује одговарајући раст извоза, и

ј/ цене би требало да се образују према условима тржишта, а у виду споразума заинтересованих групација, уз што потпуније коришћење светских цена као оријентационих параметара.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Има реч делегат Фикрет Абдић.

ФИКРЕТ АБДИЋ /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице и другови, извињавам се што по други пут узимам учешће у раду данашње сједни-

це, али су питања толико актуелна да не могу а да не кажем неколико ријечи о питању економских односа с иностранством.

Када год разматрамо и водимо расправу на ову тему уназад годину и по дана, увијек се говори о критици упућеној Девизном закону.

Не мислим на тај начин говорити, већ мислим поћи од става 3. на страни 41, гдје се говори о тешкоћама и проблемима који настају због тога што не функционише девизно тржиште, односно, мало је девиза усмјерено на девизно тржиште. Поред тога, у истој тачки се говори и о разлозима зашто је то тако. По моме мишљењу, суштински разлог је у томе што је наш извоз подбацио и што смо имали мали прилив а створили доста велике обавезе. Закон нам је при томе допуштао да правовременије покренемо нека питања која могу позитивније дјеловати на већи девизни прилив, а самим тим и на боље функционисање девизног тржишта. Изнијећу за то неколико примјера.

Сви ми добро знамо да је прошле године функционисао друштвени договор и које су све робе биле обухваћене друштвеним договором. Организације су учествовале у тим робама са 50% властитог прилива. Истовремено, имале су одбијања, која су такође позната и о којима не бих говорио. Практично, те су организације свој увоз роба из друштвеног договора покривале сопственим извозом или бар, у већој мјери, сопственим извозом. Чини ми се да је у овој години недостајала координација међу надлежним органима, али никад није касно да то ријешимо. Дозволили смо и дали одобрење за увоз, не питајући ни једну организацију колико учествује у извозу, и нормално, увоз је извршен највише на рачун аванса иза тога нешто мало и на рачун квоте, а преостали дио увоза на рачун задуживања вани, што је јако опасно. То је, по моме мишљењу, прави разлог што нам је девизни прилив тако мали и што је тако слабо функционисало девизно тржиште.

Даље, задужен сам испред СТОФО-а Југославије и сточарских организација Југославије, да изнесем сљедеће. Сточари су покривали увоз соје својим девизним приливом. Овог пута су уљари обезбиједили соју и добили су за то одобрење, а зна се да не учествују у извозу. Не само да смо то

урадили, него је дошло до покушаја уљара да повећају цијене, дакле да се трошкови прераде уља, а и пласмана уља, пренесу с уља на сојину сачму, а то значи на цијену меса. Шта то значи и у онако тешкој ситуацији у сточарско-месном комплексу Југославије, мислим да нема потребе говорити.

Сљедеће битно питање, а ту се придружужем изнесеним приједлозима, односи се на брже утицање на правовременију исплату стимулација и то ових основних, које опет условљавају исплаћивање фондовских стимулација, што би брзо могло да стимулише извоз и да, на тај начин, повећа девизни прилив, а самим тим и функционисање девизног тржишта.

Кључно питање у вези с којим смо се договарали, јесте да заједнички наступамо у одређеним земљама, што подржавам и мислим да бисмо то требали наставити, али се неки боре против превеликог мијешања СИБ-а у одређена питања. Када је ријеч о пољопривреди, сматрам да би то мијешање СИБ-а требало бити веће, а морао би бити већи и ниво координације и СИБ-а и Привредне коморе Југославије, да се види како поједини партнери извршавају обавезе према земљи у којој заједнички наступају. На примјер, ми имамо биолошког материјала с којим излазимо на нека тржишта. У тој области имамо веће произвођаче који би, по правилу, требали имати примат, а поређали смо ту и мање да не би били кажњени и да им се не би онемогућила шанса да се укључе у тај извоз. Међутим, док се појаве цијене на домаћем тржишту, мањи произвођачи продају на домаћем тржишту, а неизвршавају се обавезе према иностраним партнерима. То озбиљно погађа велике испоручиоце, јер они желе трајно да се задрже на тим тржиштима. Мислим да питању заједничког наступа треба посветити далеко више пажње. Ово није критика, то се и раније могло изнијети, јер није никад касно да се на том плану више заједно и конкретно ради.

Такође, врло важно питање је питање заједничких продаја, односно наступа путем наших фирми у иностранству, јер се тада постављао проблем мајоритета експорта извозно—увозних организација, чије су фирме вани. То објективно

ставља у неповољан положај друге организације — извознике, а самим тим дјелује на мањи извоз и сразмјерно томе на девизни прилив, као и на положај, односно позицију девизног тржишта. Када би случајно дошло до издвајања и самосталног наступа, макар да то не би било штета ни за конкретну организацију ни за земљу, склони смо томе да олако дајемо одређене етикете и да измишљамо, односно инсинуирамо разлоге зашто је то урађено.

Подржавам идеју и став СИБ-а да консултује привреду, али је једно проблематика извоза пољопривредно-прехрамбених производа, а друго проблематика других. Мислим да се треба чувати информација искључиво од извозно—увозних организација. Не кажем да их има, али мислим да то треба предухитрити. Према томе, сматрам да би консултацијама које СИБ има с привредом, увијек требало водити рачуна о којим привредним субјектима је ријеч, да састав тих организација буде хетероген и да су они познати.

Зашто ово истичем? Зато што има организација које имају огроман извоз и немају никаквих амбиција на стварању своје спољно-трговинске организације. Уколико на овом плану не би био већи степен координације, уколико не бисмо окупили спољно-трговинске организације, сигуран сам да би се у ситуацији када инсистирамо на смањењу броја спољно-трговинских организација, јављали захтјеви, и то оправдани захтјеви, за регистрацију нових организација.

Ево, то су, у најкраћим цртама, питања која сам осјећао потребним да се изнесу у овом Вијећу.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА TAKEVA—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Има реч друг Ненад Крекић, члан Савезног извршног већа, и савезни секретар за спољну трговину.

NENAD KREKIĆ, član SIV-a i savezni sekretar za spoljnu trgovinu:

Drugarice predsjednice, drugovi i drugarice delegati, htio bih da kažem samo nekoliko riječi.

Prihvatam ove diskusije koje su bile sada na sjednici Saveznog vijeća uz ono sve što je rečeno u Odboru, samo bih u vezi s ovim zaključcima koje je drug izneo i predložio da ih usvojite, dao nekoliko objašnjenja.

Vi imate danas na dnevnom redu Izvještaj o rezoluciji koja definiše ekonomske odnose s inostranstvom, kao jedna dugoročna rezolucija, koja bi trebalo da djeluje u ovom našem ukupnom srednjoročnom periodu, pa i dalje, a imamo i obavezu da vam jednom godišnje podnosimo izvještaj kako se ta, dugoročna rezolucija, sprovodi. Sve ovo što je delegat predložio kao dodatne zaključke, tiče se praktično текуће економске политике s inostranstvom, kao prilog raspravi o Rezoluciji za 1987. godine. U tom segmentu ekonomskih odnosa s inostranstvom, svakako da može da se razmotri i verovatno može jedan deo toga da uđe u zaključke ovog Vijeća. U okviru toga, da vam kažem da će neke aktivnosti oko ovih doradnih poslova, itd. biti usvojene do kraja godine, nadam se.

Jednu stvar bih još rekao, naime, iskoristio bih priliku da vas o tome informišem. Stalno se nastupa s tim da nemamo definisanu ekonomsku politiku s inostranstvom za narednu godinu. Moram da podvučem da smo u sedmom mjesecu, kada smo predlagali određene mjere i u odborima i uopšte pred skupštinskim vijećima, iznijeli, da to što predlažemo u sedmom mjesecu, mislimo da primjenimo u toku cijele 1987. godine. Zbog toga se sada javlja jedna zbunjenost, što nema ničег novog. Svi očekuju neke nove mjere u 11. mjesecu, traže da saznaju šta se to dešava. Dakle, mogu samo da ponovim što je rekao i predsjednik u svom izlaganju a i ja na nekoliko skupova i svom izvještaju koji sam pismeno podnosio Vijeću republika i pokrajina, da su one mjere koje su usvojene u sedmom mjesecu, uz zakone koji definišu ekonomske odnose s inostranstvom, a usvojeni su krajem prošle godine, upravo sve ono što će važiti u toku cijele 1987. godine.

Prema tome, to su, vjeruje, i ti neki stabilni uvjeti koji daju mogućnost našoj izвозној привреди da se postavi prema svojim poslovima na vanjskom tržištu. U okviru toga, jasno, pitanje kursa i nekih stimulacija će biti prilagođavano s jednim ciljem, da se uvjeti privređivanja za izвозnu привреду

ду задрже, mislim, s dohodovnog aspekta, na nivou koji je ustanovljen u drugom polugodištu ove godine i da se oni mogu samo povećavati, a nikako smanjivati.

Toliko u vezi s ovim izlaganjem.

Imam samo jedan prijedlog na zaključke koje ste dobili od vašeg Odbora. Inače prihvatom ove zaključke kako su dati, međutim, u zaključku 5. predlaže se da Savezno izvršno vijeće dostavi Skupštini ocjene i stavove o osposobljenosti i organiziranosti privrede Jugoslavije za nastup u odnosu na inostranstvo, s prijedlogom mjera i aktivnosti. Predlažem da ove ocjene i stavove uradi Privredna komora Jugoslavije, da bi privreda sama sebe i ocenila i rekla koliko je sposobna i koliko je u poziciji da se uključuje u ove međunarodne tokove, da predloži mjere i aktivnosti, a ne da stalno neko drugi u njeno ime to mora da radi. Ovo tim pre što ste nas u stavu 6. zadužili, što prihvatom, da Savezno izvršno vijeće i savezni organi u toku cele naredne godine, prilikom predlaganja akata, usvajanja zakona, mjera ekonomske politike, itd., vode računa o tom prijedlogu mjera i aktivnosti koje ćemo dobiti nakon ovih ocjena.

Evo, to je prijedlog, da se umesto Saveznog izvršnog vijeća zaduži Privredna komora da da ocjene i stavove, jer mislimo da je ona i kompetentna da ocjenjuje osposobljenost i organizovanost jugoslovenske privrede.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч друг Мијат Шуковић, председник Одбора за спољну политику.

ДР МИЈАТ ШУКОВИЋ, председник Одбора за спољну политику:

Друг Симовић је одређен за известиоца Одбора. Он није присутан, па сам се због тога јавио за ријеч.

Предлоге, у расправи изнесене, не би требало усвајати данас, на сједници Савезног вјећа,

једноставно зато што се поводом овог извјештаја не може утврђивати на примјер, колика ће бити и каква ће бити есконтна стопа. Низ других чињеница треба узети у обзир да би се могло о томе закључивати. За то нема у овом извјештају довољно чињеничних подлога.

Сматрам да то није потребно и зато што је све те предлоге могуће реализовати изведеним рјешењем закључака под тачком 6. Тај закључак гласи — Савезно вјеће обавезује савезне органе управе, Народну банку, Савезно извршно вјеће, своја радна тијела, да приликом предлагања закона и законских рјешења, планских аката, мјера економске политике, чине максималне напоре да се све више побољшавају услови за остваривање свих, нарочито најбитнијих одређења и циљева утврђених у Резолуцији. Најбитнија одређења су, између осталог, оно што је управо у предлозима речено, да се ојачају и развију виши облици економске сарадње с иностранством. Када се ти акти буду разматрали, треба размотрити и сваки предлог поднесен у овој расправи и заузети став о њему.

Зато се слажем с другом Крекићем у овом дијелу.

Увјерења сам да би било добро да остане закључак под бројем 5, а не да се промјени, како је то друг Крекић предложио. Свакако, подразумева се да ће се сагледавање организованости привреде чинити не само у Савезном извршном вјећу него и у Комори, да ће се остварити сарадња у том сагледавању и утврђивању предлога. Није ријеч само о аутономном организовању привреде, него се подразумевају и оцјене о томе колико су одређеним законским рјешењима привредни субјекти доведени у одређену позицију да се на одређени начин понашају према иностранству, а како и колико се остварују, примјењују и обезбјеђују законска рјешења. Тим сагледавањем је нужно обухватити и привредна представништва, представништва банака, организација удруженог рада, парцијално-индивидуално наступање. Није то ван система. То је све у оквиру система. Зато сам увјерен да би то требало сагледати, и то не само практичну организованост, него и системску организованост, системско-законска рјешења. То не би могла сама

Привредна комора учинити. Подвлачим да Комора треба да буде тај чинилац који ће дати основу и подлогу и која ће, заједно с другим органима које ће Савезно извршно вијеће задужити, заједнички то изградити.

Осим тога, о овоме ће се расправљати и поводом програма извршавања закључака из Харареа. Предлагач тог програма је Савезно извршно вијеће. Зато би било добро да се то једно с другим повеже.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем да Веће донесе два закључка:

1/ Обор за спољну политику у свом извештају предложио је закључке које предлажем да Веће прихвати, са допуном тачке 5:

„Савезно веће обавезује Савезно извршно веће, заједно са Привредном комором Југославије да то уради”.

2/ Конкретне предлоге које су дали делегати у расправи на Већу доставити Већу република и покрајина као надлежном за ову проблематику, да их има у виду приликом утврђивања политике у овој сфери за наредну годину.

Да ли Веће прихвата ова два закључка?

/Да/

Обавезали смо тиме Савезно извршно веће и Привредну комору Југославије.

Ми нисмо директно обавезали Комору, већ смо рекли Савезно извршно веће заједно с Привредном комором. Не знам који су разлози да је не обавезамо.

Прелазимо на осму тачку дневног реда:

Нацрт оријентационог програма рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за период од 1986. до 1990. године

Делегатима су достављени: Нацрт оријентационог програма рада и извештаји Одбора за друштвено-политичке односе, Одбора за друштвено-економске односе, Одбора за народну

одбрану, Одбора за унутрашњу политику, Одбора за спољну политику, Одбора за буџет Федерације, Одбора за правосуђе, Одбора за рад, здравље и социјалну политику, Одбора за питања бораца и војних инвалида, Законодавно-правне комисије и Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-политичке односе делегат Десимир Јовановић; Одбора за друштвено-економске односе делегат др Ратко Вукчевић; Одбора за народну одбрану делегат Чедомир Ратковић; Одбора за унутрашњу политику делегат Александар Јовановић; Одбора за спољну политику делегат Анте Будимир; Одбора за буџет Федерације делегаткиња Ивка Ивковић; Одбора за правосуђе делегат Мато Крстовић; Одбора за рад, здравље и социјалну политику делегаткиња Милевка Анђелковић; Одбора за питања бораца и војних инвалида делегат Бранко Костић; Законодавно-правне комисије делегат Петар Старчевић, а Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду делегаткиња Бранислава Тривић.

Пре него што отворим претрес, желела бих да дам неколико обавештења у вези с разматрањем Нацрта оријентационог програма Већа и Нацрта програма рада Већа за 1987. годину.

Ови нацрти су у складу са чланом 119. став 1. Пословника Савезног већа Скупштине СФРЈ припремљени на састанку с председницима радних тела Већа, 28. 10. 1986. године. У овим нацртима су садржани предлози и иницијативе који су добијени од овлашћених субјеката утврђеним у члану 118. наведеног Пословника.

Делегације основних самоуправних организација и заједница у друштвено-политичким организацијама, могле су се упознати са садржином ових нацрта заједничким Гласилом Скупштине СФРЈ и скупштина република и аутономних покрајина.

Као што вам је познато, Савезно веће први пут утврђује свој оријентациони четворогодишњи програм рада који се поклапа са трајањем мандата делегата овог сазива и, на тај начин, веће извршава своју обавезу утврђену чланом 115. новелираног Пословника Савезног већа Скупштине СФРЈ.

Полазећи од карактера овог акта, у Нацрту оријентационог програма су садржани основни правци активности и задаци Већа до краја мандата овог сазива, који су значајни за остваривање и даљи развој система социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа и јединствених основа политичког система.

Послови и задаци из делокрута Већа утврђени у Нацрту оријентационог програма Већа произлазе из Устава СФРЈ, Друштвеног плана Југославије за период од 1986. до 1990. године, општих аката и утврђене политике Већа, ставова и докумената XIII конгреса Савеза комуниста Југославије и других друштвено-политичких организација, опредељења Дугорочног програма економске стабилизације, Критичке анализе функционисања политичког система социјалистичког самоуправљања и других друштвено верификованих ставова и опредељења.

Као што се из садржине Нацрта оријентационог програма види, у наредном периоду Веће очекују крупни задаци из области друштвено-економског и друштвено-политичког система, не само у вези с променом Устава СФРЈ, изменама и допунама Закона о удруженом раду и других системских закона којима се уређују питања из ових области, већ и у вези с утврђивањем политике и доношењем конкретних мера за остваривање основних стратешких праваца и опредељења које ће довести до повећања производње и убрзања раста извоза, подизања ефикасности привређивања у целини, битног смањивања инфлације и бржег изласка из кризе.

Предложени нацрти су отворени за захтеве и иницијативе непосредне друштвене праксе и они се могу допуњавати новим питањима и задацима у складу с друштвеним потребама.

Отварам претрес Нацрта оријентационог програма рада.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Пошто нико не жели реч, закључујем претрес и предлажем да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће прихвата Нацрт оријентационог програма рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за период од маја 1986. до маја 1990. године, и

2/ Веће сагласно свом Пословнику, задужује председника Већа да, заједно са председницима радних тела Већа, на основу мишљења, примедби и предлога датих у извештајима радних тела и мишљења Савезног извршног већа, припреми предлог оријентационог програма рада за седницу Већа која ће се одржати крајем децембра ове године.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/
Прелазимо на *gebertu* тачку дневног реда:

Нацрт програма рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за 1987. годину

Делегатима су достављени: Нацрт програма рада, мишљење Савезног извршног већа, као и извештаји Одбора за друштвено-политичке односе, Одбора за друштвено-економске односе, Одбора за народну одбрану, Одбора за унутрашњу политику, Одбора за спољну политику, Одбора за буџет Федерације, Одбора за рад, здравље и социјалну политику, Одбора за питања бораца и војних инвалида, Законодавно-правне комисије, Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду и Извештај Одбора за правосуђе.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-политичке односе делегат Десимир Јовановић; Одбора за друштвено-економске односе др Ратко Вукчевић; Одбора за народну одбрану делегат Чедомир Ратковић; Одбора за унутрашњу политику делегат Александар Јовановић; Одбора за спољну политику делегат Анте Будимир; Одбора за буџет Федерације делегат Ивко Ивковић; Одбора за рад, здравље и социјалну политику делегат Јанез Керн; Одбора за питања бораца и војних инвалида делегат Сами Ђерими; Законодавно-правне комисије делегат Петар Старчевић; Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду делегат Бранислава Тривић и Одбора за правосуђе делегат Мато Крстовић.

Отварам претрес Нацрта програма рада.
Ко се јавља за реч?

Има реч делегаткиња Блаженка Књаз.

BLAŽENKA KNJAZ (SR Hrvatska):

Drugarice predsjednice, drugarice i drugovi delegati, prihvatajući u načelu sveobuhvatan pro-

gram rada Saveznog vijeća, dozvolite mi da u ime prijedloga iz udruženog rada, dam određene prijedloge na dopune u tematskom dijelu i to u glavi I kod društveno-ekonomskog uređenja, da se ona nadopuni problematikom iz rasprave na tu temu, a to je Izvještaj o sprovođenju Rezolucije o slobodnoj razmijeni rada u društvenim djelatnostima.

Prijedlog je da nosilac zadatka bude Odbor za društveno-ekonomske odnose. Zatim, u istom ovom poglavlju, u istom tematskom dijelu glave I, na 5. strani, kod točke 15, koja govori o Izvještaju o zaposlenosti i zapošljavanju u 1986. godini i prvoj polovici 1987. godine, da se nadopuni problematikom upisne politike učenika i studenata i potrebama udruženog rada. U obrazloženju se inače govori o zapošljavanju mladih, pripravnika itd., no, s obzirom na dosta značajnu problematiku ove upisne politike, mislim da bi to trebalo nadopuniti. Kod točke i zahtjeva u glavi III, gde se govori o spoljnoj politici, predlaže se, također, da se dopune sljedeće teme:

Prva: „Tehnološka i naučna suradnja sa svijetom”. Cilj rasprave bi bio, s obzirom na sadašnju ekonomsku situaciju u zemlji i naše stalno tehnološko zaostajanje za svijetom, potrebno bi bilo ovu problematiku temeljito raspraviti i donijeti zaključke koji će pomoći našem bržem uključivanju u suvremena svjetska tehnološka dostignuća.

Druga tema bi bila: „Problematika naših nacionalnih manjina u susjednim zemljama”. Rasprava u vezi s ovom temom, iako je ona značajna, politička i veoma osjetljiva, već dugo nije kao posebna tema raspravljana na našem saveznom nivou. U razvijanju suradnje s manjinama u susjednim zemljama često ima određenih razlika kod pojedinih republika. Osim toga i za manjine je od posebne važnosti da se povremeno i na saveznom nivou o ovoj problematici raspravlja.

Treća: „Suvremena migraciona kretanja u svijetu, problematika naših radnika na privremenom radu u inozemstvu i dalji zadaci na ostvarivanju naše politike prema radnicima migrantima”. Također, cilj ove rasprave bi bio da ova problematika, također, već duže nije raspravljena u Skupštini SFRJ, a da se na području migracione politike u svijetu događaju velike promjene koje se

direktno reflektiraju na položaj naših radnika. Jedan dio radnika migranata prelazi u iseljništvo, a povratni tokovi zbog situacije u zemlji su sve sporiji i postoji potreba da se ova problematika temeljito raspravi i da se na osnovu toga zauzmu određeni stavovi.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч делегаткиња Мирјана Куљић—Шарановић.

МИРЈАНА КУЉИЋ—ШАРАНОВИЋ /CP Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, у Нацрту програма рада Савезног већа за 1987. годину, фигурира и даље да се извештаји о раду савезних органа разматрају у другом тромесечју наредне године.

Дајем себи за слободу да предложим, што сам и учинила, практично, на јунској седници у овом сазиву, да сматрам да извештаје о раду ових органа треба разматрати у првом тромесечју наредне године, из разлога што се једино на тај начин, ако они буду разматрани у првом тромесечју, може вршити нека корекција и неки бољи увид у рад тих савезних органа. Ако наставимо и даље, као што смо имали случај ове године, да нам исти извештаји буду разматрани јуна, јула, па чак и септембра месеца, у време када су нам дневни редови преоптерећени много важнијим анализама /то су мајске, јунске анализе и да не говорим све шта/, онда ипак нема довољно простора за детаљније разматрање свих извештаја и нормално је да се после дешавају пропусти у раду.

Према томе, мој би предлог био, да то буде ипак први квартал наредне године, с обзиром на то да и удружени рад практично све своје извештаје мора да да Служби друштвеног књиговодства до 28. фебруара и зна се какви су ти извештаји. Према томе, ови извештаји не носе неке материјалне и не знам које обавезе, то су

чисто извештаји о раду. Смаграм да ипак треба да се нађу у овом делу.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч друг Радивоје Шћекић.

РАДИВОЈЕ ШЋЕКИЋ /СР Црна Гора/:

Другарице и другови, јавио сам се за ријеч да подржим предлог другарице Књаз, за информацију о положају наших националних мањина у сусједним земљама са становишта остваривања њихових националних, социјалних, културних, образовних, политичких и других права. Ја сам се, рекао сам другарици председник, у паузи, спремао да, у том смислу, поставим делегатско питање.

Право је да Савезно вијеће има информацију коју би урадио Секретаријат за иностране послове или Савезно извршно вијеће, није битно ко, али битно је да се уради и да видимо шта се у том погледу збива, укључујући и евентуална права за коришћење застава наших народа и наших националних мањина у тим земљама.

Зна се, на примјер, да у Народној Социјалистичкој Републици Албанији постоји декрет Министарства унутрашњих послова који се примјењује дуже од петнаест година и који садржи списак имена која се могу давати дјеци код матичара. Имена и презимена су промијењена. То води у асимилацију. Зато би било посебно важно видјети каква је позиција Црногораца, Муслимана, Срба и Македонаца у Народној Социјалистичкој Републици Албанији.

Јавио сам се да подржим предлог, па због тога не правим ширу елаборацију. Али, свакако је значајно да, са становишта остваривања и сарадње са сусједним земљама и, разумије се,

права наших националних мањина у њима, да видимо какви су и у чему се јављају разни проблеми. То треба дати посебном информацијом.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће усваја Нацрт програма рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за 1987. годину, и

2/ Веће, сагласно свом Пословнику, задужује представника Већа да, заједно с председницима радних тела Већа, на основу мишљења, примедби и предлога датих у извештајима радних тела и мишљења Савезног извршног већа и на седници Већа, припреми Предлог програма рада Савезног већа за 1987. годину за седницу Већа која ће се одржати крајем децембра ове године.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/

Прелазимо на *гесету* тачку дневног реда:

Нацрт програма рада Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ за 1987. годину — ради давања мишљења Већу република и покрајина

Делегатима су достављени: Нацрт програма рада и извештај Одбора за друштвено-економске односе.

Известилац Одбора за друштвено-економске односе је делегат др Ратко Вукчевић.

Отварам претрес о Нацрту програма.

Да ли ко жели реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће подржава Нацрт програма рада Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ за 1987. годину и на тај програм нема примедби, и

2/ Савезно веће ће, на предлог својих радних тела, разматрати одређена питања из програма рада Већа република и покрајина за која оцени да су од интереса за Савезно веће и своја мишљења о томе доставити Већу република и покрајина.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/

Прелазимо на поступак давања одговора на постављена делегатска питања.

Савезно извршно веће је замолило да се рок за давање одговора на допунска питања де-

легата Мује Хоша одложи до наредне седнице Савезног већа с обзиром на то да је за припрему одговора потребно прикупити одређене податке од надлежних органа.

Да ли Веће прихвата овај предлог? /Да/

Савезно извршно веће је такође обавестило да ће одговор на питање делегата Владимира Саздова доставити у писаној форми до наредне седнице Савезног већа.

Да ли Веће прихвата и тај закључак? /Да/

Закључујем седницу већа и честитам свима делегатима предстојећи празник.

(Седница је завршена у 13 сати и 55 минута)

SADRŽAJ

I. Pre dnevnog reda:

1. Utvrđivanje dnevnog reda
2. Pitanja delegata i odgovori

Govorili:

Gradimir Đurić (SR Srbija)
Mujo Hošo (SR Bosna i Hercegovina)
Vladimir Sazdov (SR Makedonija)
Nevenka Neralić—Milivojević, član SIV-a

II. Dnevni red:

1. Nacrt budžeta Federacije za 1987. godinu6

Prilozi:

- Nacrt budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za budžet Federacije o razmatranju Nacrta budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za narodnu odbranu o Nacrtu budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku o Nacrtu budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za unutrašnju politiku o Nacrtu budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o Nacrtu budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pitanja boraca i vojnih invalida o Nacrtu budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Nacrtu budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za informisanje o Nacrtu budžeta Federacije za 1987. godinu
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za utvrđivanje istovetnosti tekstova na jezicima naroda Jugoslavije o razmatranju zakonskih akata koji su usvojeni na ovoj sednici Veća

Govorili:

Radovan Makić, član SIV-a
Branko Mamula, član SIV-a i savezni sekretar za narodnu odbranu
Redžep Hamiti (SAP Kosovo)

2. Predlog za donošenje zakona o izvršenju budžeta Federacije za 1987. godinu21

Prilozi:

- Predlog za donošenje navedenog zakona
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za budžet Federacije o Predlogu za donošenje navedenog zakona
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pitanja boraca i vojnih invalida o Predlogu za donošenje navedenog zakona
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Predlogu za donošenje navedenog zakona

3. Inicijativa Skupštine SR Srbije za zaključivanje dogovora u Federaciji o upotrebi zastava narodnosti Jugoslavije.21

Prilozi:

- Inicijativa Skupštine SR Srbije za zaključivanje dogovora u Federaciji o upotrebi zastava narodnosti Jugoslavije
- Izveštaj Predsedništva CK SKJ o jedinstvenom regulisanju izrade i upotrebe zastava narodnosti Jugoslavije
- Izveštaj Radne grupe za pripremu Dogovora o jedinstvenom regulisanju upotrebe zastava narodnosti Jugoslavije
- Pismo Savezne konferencije SSRNJ u vezi s navedenom problematikom
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-političke odnose o navedenoj problematici
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pitanja boraca i vojnih invalida o navedenoj problematici
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o navedenoj problematici

Govorili:

Petar Tasev (SR Srbija)
Ramo Alihajdari (SAP Kosovo)
Jože Šušmelj (SR Slovenija)
Branko Kostić, izvestilac Zakonodavno-pravne komisije
Omer Kurpejović (SR Crna Gora)
Hisen Ramadani (SR Makedonija)
Blaženka Knjaz (SR Hrvatska)
Petar Starčević, predsednik Zakonodavno-pravne komisije
Zarija Martinović (SR Srbija)
Ilijaz Kurteši (SAP Kosovo)
Vilmoš Molnar (SAP Vojvodina)
Desimir Jovanović, predsednik Odbora za društveno-političke odnose
Lazo Tesla (SR Hrvatska)
Dr Ejub Mujazinović (SR Bosna i Hercegovina)
Radivoje Šćekić (SR Crna Gora)
Momčilo Bukilić (SR Crna Gora)
Jusuf Keljmendi (SAP Kosovo)
Momčilo Vučinić, član SIV-a

4. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o pravima i dužnostima saveznih organa u pogledu sredstava u društvenoj svojini koja oni koriste 35

Prilozi:

- Predlog navedenog zakona
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za budžet Federacije o Predlogu navedenog zakona, s amandmanom
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pravosuđe o Predlogu navedenog zakona, s amandmanom
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o Predlogu navedenog zakona
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Predlogu navedenog zakona, s amandmanima

5. Predlog za donošenje zakona o sistemima veza 36

Prilozi:

- Predlog za donošenje zakona o sistemima veza
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za unutrašnju politiku o Predlogu za donošenje Zakona o sistemima veza
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za narodnu odbranu o Predlogu za donošenje zakona o sistemima veza
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pravosuđe o Predlogu za donošenje zakona o sistemima veza
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Predlogu za donošenje zakona o sistemima veza

Govorili:

Branko Kostić, izvestilac Odbora za unutrašnju politiku
Milivoj Jurinjak (SR Hrvatska)

6. Izveštaj o funkcionisanju sistema robnih rezervi u funkciji stabilnosti tržišta 38

Prilozi:

- Izveštaj o funkcionisanju sistema robnih rezervi u funkciji stabilnosti tržišta
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose o razmatranju navedene problematike
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za narodnu odbranu o razmatranju navedene problematike

Govorio:

Fikret Abdić (SR Bosna i Hercegovina)

7. Izveštaj o sprovođenju Rezolucije Skupštine SFRJ o politici ekonomskih odnosa s inostranstvom 41

Prilozi:

- Izveštaj o sprovođenju Rezolucije Skupštine SFRJ o politici ekonomskih odnosa s inostranstvom
- Rezime navedenog Izveštaja
- Ocene i stavovi SIV-a o navedenoj problematici
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku o razmatranju navedene problematike

Govorili:

Mirko Dimitrijević (SR Srbija)

Fikret Abdić (SR Bosna i Hercegovina)

Nenad Krekić, član SIV-a i savezni sekretar za spoljnu trgovinu

Dr Mijat Šuković, predsednik Odbora za spoljnu politiku

8. Nacrt orijentacionog programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za period od 1986. do 1990. godine 47

Prilozi:

- Nacrt orijentacionog programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za period od 1986. do 1990. godine
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-političke odnose o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za narodnu odbranu o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za unutrašnju politiku o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za budžet Federacije o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pravosuđe o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pitanje boraca i vojnih invalida o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za poljoprivredu o Nacrtu orijentacionog programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za period od 1986. do 1990. godine

9. Nacrt programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za 1987. godinu 48

Prilozi:

- Nacrt programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za 1987. godinu
- Mišljenje SIV-a o Nacrtu programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-političke odnose o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za narodnu odbranu o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za unutrašnju politiku o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za budžet Federacije o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pitanja boraca i vojnih invalida o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pravosuđe o Nacrtu programa rada Saveznog veća za 1987. godinu
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za poljoprivredu o Nacrtu programa rada Saveznog veća Skupštine SFRJ za 1987. godinu

Govorili:

Blaženka Knjaz (SR Hrvatska)

Mirjana Kuljuć—Šaranović (SR Srbija)

Radivoje Ščekić (SR Crna Gora)

10. Nacrt programa rada Veća republika i pokrajina Skupštine SFRJ za 1987. godinu
(radi davanja mišljenja). 10

Prilozi:

- Nacrt programa rada Veća republika i pokrajina Skupštine SFRJ za 1987. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose o Nacrtu programa rada Veća republika i pokrajina za 1987. godinu

